LEKPLATSPLAN

Diarienummer: Sbn 2020/110
Antagen 2021-08-31Ks§ 282

EKSJÖ KOMMUN

Sammanfattning

Lekplatsplanen ämnar skapa en strategi för hur Eksjö kommun långsiktigt ska arbeta med lekplatser. Det långsiktiga målet är att skapa ett tillgängligt utbud och utveckla lekplatser till stimulerande mötesplatser för alla åldrar.

2019 gjordes en första nulägesanalys som visade på ett behov av att se över kommunens lekplatsutbud och skapa en strategi för hur lekplatser ska prioriteras. Eksjö kommun har med denna lekplatsplan gjort avvägningar och identifierat strategier för nyanläggning, avveckling och utveckling.

Sammanfattningsvis föreslås sju av kommunens 36 lekplatser avvecklas till fördel för att höja standarden på kvarvarande lekplatser samt att tre lekplatser pekas ut för utveckling i enlighet med att tillgodose ett mer tillgängligt och stimulerande lekplatsutbud för alla åldrar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 2

Del 1. Inledning 4

Bakgrund 4
Syfte 4
Mål 4
Avgränsning 4
Disposition 4
Lekplatsens funktion 5
Barns rättigheter 6

Del 2. Nuläge 7

Riktlinjer för avstånd till lekplats 7
Nulägeskartor 7
Eksjö 8
Trakter och delområden 9
Upptagningsområden (500m) 10
Sammanfattning Eksjö 11
Mariannelund 12
Upptagningsområden (500m) 13
Övriga tätorter i kommunen 14
Höreda 15
Värne 16
Hult 17
Bruzaholm 18
Hjältevad 19
Ingatorp 20

Del 3. Analys 21

Nyanläggning 21
Nyanläggning Eksjö 22
Nyanläggning Mariannelund 23
Avveckling 24
Vad innebär avveckling? 24
Konsekvenser 24
Analys avveckling lekplatser 24
Avveckling i Eksjö 25
Avveckling i Mariannelund 29
Avveckling i Bruzaholm 30
Avveckling i Värne 31

Del 4. Utveckling 32

Lagar och föreskrifter 32
Tillgänglighet, jämställdhet och trygghet 33
Målgupper 34
Lekplatstyper 35
Närlekplats 35
Områdeslekplats 35
Stadslekplats 35
Natur- och temalekplats 36
Lek och aktivitetsplats 36
Vad tycker barnen? 37
Utvecklingsanalys 38

Del 5. Handlingsplan 40

Eksjö 40
Mariannelund 41
Höreda, Hult, Hjältevad, Ingatorp 41
Bruzaholm 42
Värne 42
Riktlinjer för lekplatser 43
Ekonomi 44
Kostnadsexempel 45
Kostnadsexempel Eksjö kommun 46
Egentillverkade lekredskap 47

Del 1. Inledning

Bakgrund

Lekplatser är en viktig plats för att tillgodose behovet av lek och mötesplats för barn i vår kommun. För att säkerställa att det finns kommunala lekplatsmiljöer med god kvalitet runt om i kommunen behövs en lekplatsplan som stöd i kommunal planering och för Eksjö Energis gata- och parkavdelning som ansvarar för drift och underhåll. En lekplatsplan tydliggör behov, förbättringsmöjligheter, kommunens intentioner och skapar en förutsägbarhet som möjliggör för bättre samverkan mellan olika aktörer, politiker och tjänstemän i framtida planering.

I Eksjö kommun finns idag 36 lekplatser fördelat på cirka 2780 barn mellan 0-15 år. Av dessa finns 21 lekplatser i Eksjö och 15 lekplatser i kommunens övriga tätorter. I tabellen nedan visas befolkningsprognosen för barn mellan 0-15 år fram till 2030. Idag är cirka 18% av kommun-invånarna 0-15 år.

Syfte

Syftet med lekplatsplanen är att ge en överskådlig syn över kommunens lekplatsutbud och bistå med riktlinjer kring utveckling, nyanläggning och avveckling av kommunala lekplatser.

Mål

Målsättningen är att möta barnens behov av lek i den offentliga miljön samt öka kvaliteten på kommunens lekplatser. Lekplatserna i Eksjö kommun ska vara säkra för våra barn att leka i och strategiskt placerade för att tillgodose de behov som finns och för att så många barn som möjligt ska kunna ta sig till en kommunal lekplats på ett trafiksäkert sätt.

Avgränsning

Lekplatsplanen avgränsas till att enbart behandla lekplatser med kommunalt huvudmannaskap. Lekplatser på skolgårdar och förskolegårdar behandlas inte i denna utredning, utan skolgårdar redovisas endast som komplement till lekplatser. I lekplatsplanen avgränsas barn till att vara mellan 0-15 år.

Disposition

Lekplatsplanen är uppdelad i fem delar:

Del 1 – Inledande kapitel som beskriver planens intentioner samt lekplatsers vikt och funktion i samhället.

Del 2 – Nulägesanalysen som gjordes 2019.

Del 3 – Analys av nyanläggning och avveckling utifrån redovisat material i del 2.

Del 4 – Utvecklingsförslag för kommunens lekplatsutbud. Även lagstiftning och barnens synpunkter redovisas i denna del.

Del 5 – Handlingsplan för kommunens lekplatser.

Ålder	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	192	192	193	193	192	191	191	190	189	188
1-5	996	985	983	989	1000	1002	1003	1002	1000	996
6	222	217	209	201	197	205	207	208	208	209
7-15	1828	1852	1879	1893	1876	1884	1884	1890	1881	1881
Summa	3238	3246	3264	3276	3265	3282	3285	3290	3278	3274

Befolkningsprognos 2030 för barn 0-15 år. Prognos hämtad från eksjo.se

Lekplatsens funktion

Lekplatsen är en viktig plats för att tillgodose behovet av lek och synliggöra barnens delaktighet i vår kommun. Lek och fysisk aktivitet är viktigt för folkhälsan och i det nationella målet om *”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”* är barns och ungas uppväxtvillkor ett särskilt utpekat område. Att den byggda miljön är attraktiv och tillgänglig för barn och unga är även en viktig målsättning utifrån den sociala dimensionen av en hållbar utveckling. Det finns idag en trend mot allt mer stillasittande barn, vilket är ett hot mot folkhälsan. Det är därför viktigt att planera så att barns rörelsefrihet i samhället ökar istället för att minska.

Lek är viktig för barns utveckling. Det är genom lek barn utvecklar sin fysisk, tränar sin sociala kompetens samt utvecklar sin fantasi, kreativitet och möjlighet att uttrycka och bearbeta känslor och tankar. På den mark som i plan betecknas som allmän platsmark är det kommunens ansvar att tillgodose behovet av bra platser för lek. Att tillgodose bra utemiljöer för barn och unga är en given del av det nationella miljökvalitetsmålet *”en god bebyggd miljö”*. En miljö som utgår ifrån och tillfredsställer människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur. Lek behöver naturligtvis inte ske vid anlagd lekplats men ett bra, tillgängligt och varierat lekplatsutbud nära bostäder skapar goda förutsättningar för lek och utevistelse samtidigt som det är förenligt med målet att uppnå en god bebyggd miljö.

Ur barnens perspektiv finns många fördelar med lekplatser nära bostaden: självständigheten ökar genom möjligheten att ta sig till en lekplats på egen hand, barns behov av lekmiljöer tillgodoses och barns utveckling genom lek främjas. Det finns även fördelar ur ett transportperspektiv då lekplatser inom kort avstånd från bostaden minskar behovet av resor, och resor med bil, och ur ett attraktivitetsperspektiv då lekplatser, rekreationsmiljöer och parker utgör kvaliteter i ett bostadsområde.

”Ett stadsbyggande för att främja barns och ungas rörelsefrihet och tillgång till attraktiva och trygga platser i det offentliga rummet är i linje med samhällets åtagande gentemot Barnkonventionen. Detta handlar om att säkerställa och utveckla miljöer i tätorten och staden som barn och unga finner trygga, trivsamma och tillgängliga och där de kan mötas och vistas på egna villkor.” **- Boverket**

Barns rättigheter

FN:s barnkonvention har sedan 1 januari 2020 blivit svensk lag och ställer ett ökat krav på att tillgodose barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa, det vill säga rätt till bästa möjliga fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Rätten till lek i en stimulerande, trygg och lämplig miljö är viktigt för våra barns sociala, motoriska och mentala utveckling. I Barnrättslagen finns det fem grundläggande principer som är viktiga att ta i beaktning vid planering av barns utemiljöer. Under varje rubrik beskrivs även hur Eksjö kommun arbetar utefter dessa principer.

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. (Artikel 2)

Eksjö kommun erbjuder ett brett och något varierande lekplatsutbud. Med en lekplatsplan vill kommunen också anpassa lekplatser efter barnens olika behov och säkerställa en tillgänglig och jämlik lekplatsmiljö.

Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut. (Artikel 3)

Eksjö kommun gör noga avvägningar utefter barnens behov, och följer nationella lagar och rekommendationer.

Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. (Artikel 6)

Eksjö kommun tillämpar gällande säkerhets-standard på alla kommunens lekplatser och besiktar kontinuerligt lekplatserna för att säkerställa att barnen kan leka i en säker miljö.

Alla barn har rätt att fritt uttrycka sina åsikter och bli hörda. (Artikel 12)

Eksjö kommun arbetar aktivt för att involvera barn i den planering som berör dessa. En stor skara barn i kommunen har fått möjlighet att lämna synpunkter om kommunala lekplatser i samband med framtagandet av ny översiktsplan, som vidare har beaktats i lekplatsplaneringen.

Alla barn har rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder. (Artikel 31)

Eksjö kommun har arbetat med att få en överblick över kommunala lekplatser och behöver nu se till att tillgodogöra lekmöjligheter på strategiska platser där barn bor och vistas, anpassat utefter olika åldrar och behov.

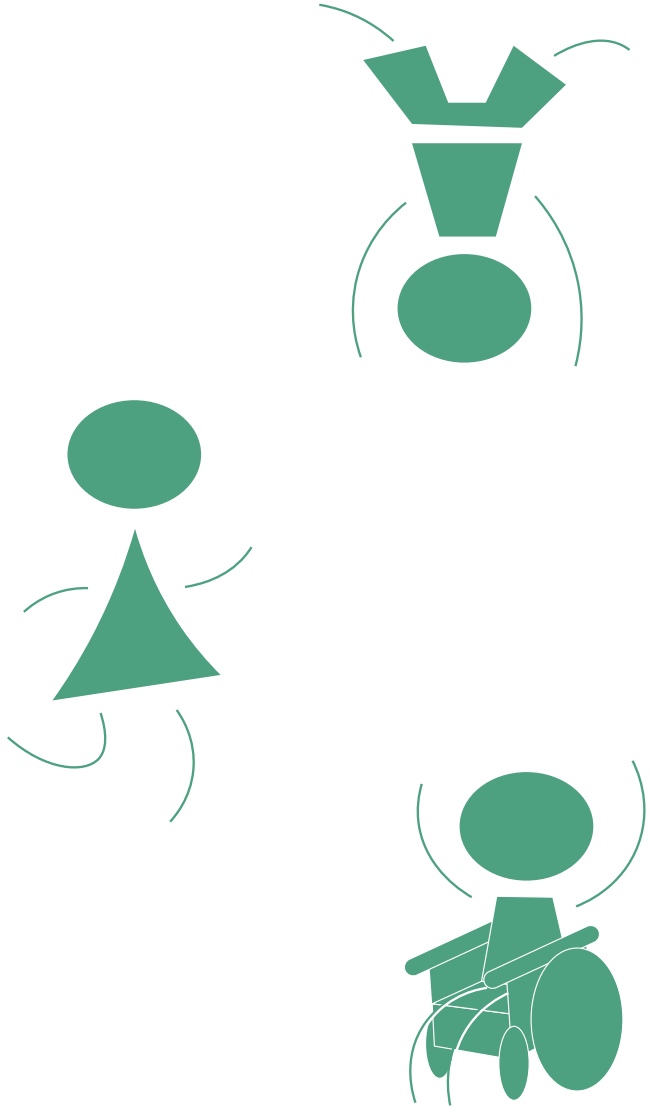

Del 2. Nuläge

I Eksjö kommun finns idag 36 lekplatser fördelat på cirka 2780 barn mellan 0-15 år. Av dessa finns 21 lekplatser i Eksjö, 6 lekplatser i Mariannelund och 9 lekplatser i kommunens övriga tätorter (Höreda, Värne, Hult, Bruzaholm, Hjältevad och Ingatorp). I detta kapitel presenteras den nulägesanalys som gjordes 2019.

Riktlinjer för avstånd till lekplats

Avståndet inom vilket barn och unga rör sig fritt har med tiden minskat. På 50-talet bedömdes ett barn utan föräldrars sällskap kunna röra sig 1,5 km, på 70-talet hade avståndet minskat till 800 meter och idag brukar barn- och unga få gå själva till slutet av gatan, cirka 300 meter. Att avståndet minskar beror på ökad biltrafik, föräldrars upplevda oro och brist på säkra gång- och cykelvägar.

I den här nulägesanalysen används ett avstånd på 500 meter runt lekplatser. Med Eksjö kommuns befolkningstäthet bedöms 500 meter vara rimligt för att barns och föräldrars behov ska vara tillfredsställda. Analysen blir en genrealiering och tar inte hänsyn till olika platsers unika förutsättningar.

Nulägeskartor

Nedan illustreras metoden som använts för att ta fram en strategisk nulägesanalys över kommunens lekplatser. Först analyseras var barn mellan 0–15 år bor och var kommunala lekplatser ligger. Varje kommunal lekplats förses därefter ett upptagningsområde med en radie om 500 meter. Lekplatser som tillhör kommunens skolor redovisas också i karta, då dessa kan ses som ett komplement till de allmänna kommunala lekplatserna.

Utifrån detta kartmaterial kan lekplatserna i Eksjö och Mariannelund analyseras utifrån hur många barn som bor i varje område i förhållande till antal lekplatser och hur långa avstånden är.

I orterna utanför Eksjö och Mariannelund förenklas nulägesanalysen på grund av ett mindre lekplatsutbud och befolkningsunderlag.

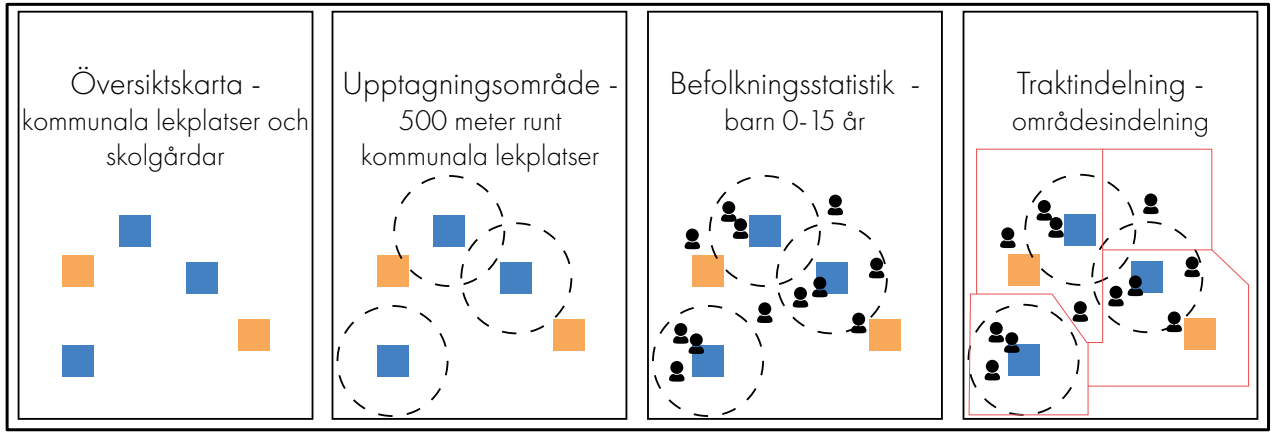

EKSJÖ

Kommunala lekplatser

Kommunala skolor

Orrhaga

Stocksnäs

Sjöängen

Hunsnäsen

Prästängen

Kaffekullen

Tuvehagen

Grevhagen

Västra Brudbadet

Kvarnarp

Kvarnarpasjön

Lyckeberg

Talludden

N

Trakter och delområden

Eksjö delas in i trakter/delområden. Indelningen har gjorts utifrån hur barn kan röra sig i staden. De avgränsas av trafikerade vägar och järnväg som anses som olämpliga för barn att röra sig över.

En del av områdena har inga eller väldigt få boende, exempelvis Ränneslätt och Hässelås, och räknas därmed inte med i undersökningen på grund av bristande lekplatsbehov. Även områden som är glest befolkade och ligger i stadens utkanter har inte tillräckligt underlag för att motivera lekplatser. Sett utifrån kartan till höger ligger dessa områden ofta naturnära, är lågt eller mycket lågt trafikerade och har endast ett fåtal barn, vilket innebär att behovet av lekplatser är lågt.

Några delområden utgör ett stort område som till största del är obebodda och obebyggda. Kråkebergsområdet är exempelvis endast bebott i delarna Lyckeberg och Talludden.

Traktindelningen ligger vidare till grund för analyser av lekplatsutbudet i Eksjö.

Upptagningsområden (500m)

Teckenförklaring

Barn(0-15 år) - antal barn per trakt presenteras i tabellen nedan

Kommunal lekplats

500-meter radie runt kommunala lekplatser

Traktindelning

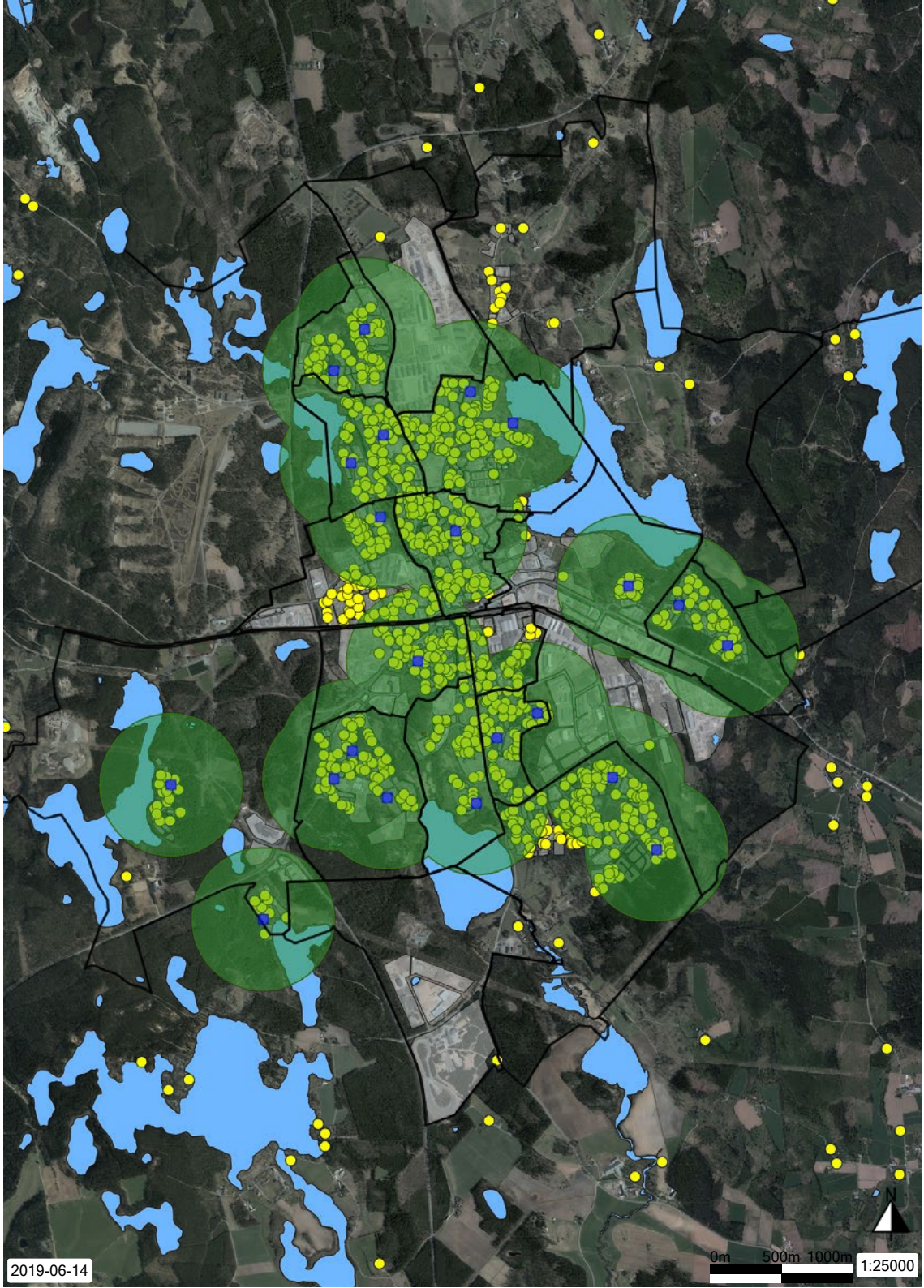

Sammanfattning Eksjö

I tabellen presenteras befolkningsstatistik per trakt och jämförs med antal lekplatser. De grå-markerade områdena ligger antingen i utkanten av staden eller har få invånare, exempelvis industri-områden, Eksjö garnisonsområde, och är därför inte relevanta för analysen av lekplatser.

I kartan finns fyra områden där ett större antal barn bor längre än 500 meter från en kommunal lekplats. Dessa är grönmarkerade i tabellen: Bänarp, Kvarnarp, Stocksnäs, Tuvehagen.

	Områden som ligger i utkanten, områden med få eller inga barn (exempelvis industriområden)
	Områden med ett större antal barn som har längre än 500 meter till en kommunal lekplats (redovisas i karta och tabell på nästa sida)

Område/Trakt	Barn 0-6 år	Barn 6-15	Totalt (0-15 år)	Antal lekplatser	Namn på lekplatser	Barn/ lekplats
Brunnsholm	34	82	116	1	Lyckostigen	116
Bykvarn	44	80	132	1	Hernlundsgatan	132
Bänarp	10	17	27	0	-	-
Gamla stan	117	157	274	1	Finlandsparken	274
Grevhagen	32	56	88	1	Fågelsångsvägen	88
Hässelås	1	0	1	0	-	
Kaffekullen	25	43	68	2	Hallonvägen Björnbärsvägen	34
Kråkeberg	32	33	65	2	Gyesjögatan/Lyckeberg Ångsågsgatan/Talludden	32,5
Kvarnarp	148	175	323	2	Lupingatan Ekmans väg	161,5
Lunnagård	0	1	1	0	-	-
Orrhaga	42	67	109	2	Kullalyckevägen Tärngatan/Måsgatan	54,5
Rolandsdamm	60	94	154	2	Sporrevägen/Stigbygeln Rolandsdammsvägen/ Pilgatan	77
Sjöängen	81	153	234	2	Löjtnantsgatan Stensbergsgatan	117
Stocksnäs	67	109	176	1	Vildparken	176
Storegården	16	24	40	1	Prästängen	40
Trehörningen	3	7	10	0	-	-
Tuvehagen	76	93	169	0	-	-
Västra Brudbadet	51	74	125	3	Hagabergsvägen Fristadsvägen Liljeholmsvägen	41,7

MARIANNELUND

Kommunala lekplatser

Kommunala skolor

1.Gärdesgatan
2.Kornbodsgatan
3.Ryttaregatan
4.Kyrkogatan
5.Mogatan
6.Parkgatan

N

Upptagningsområden (500m)

Mariannelund räknas som ett enda traktområde. Lekplatsubudet i Mariannelund är väl utspitt och täcker nästan hela tätorten. Det rödmakerade området i kartan visar var det finns barn som saknar lekplats inom 500 meter.

Teckenförklaring

- Barn(0-15 år) - antal barn per trakt presenteras i tabellen nedan
- Kommunal lekplats
- 500-meter radie runt kommunala lekplatser

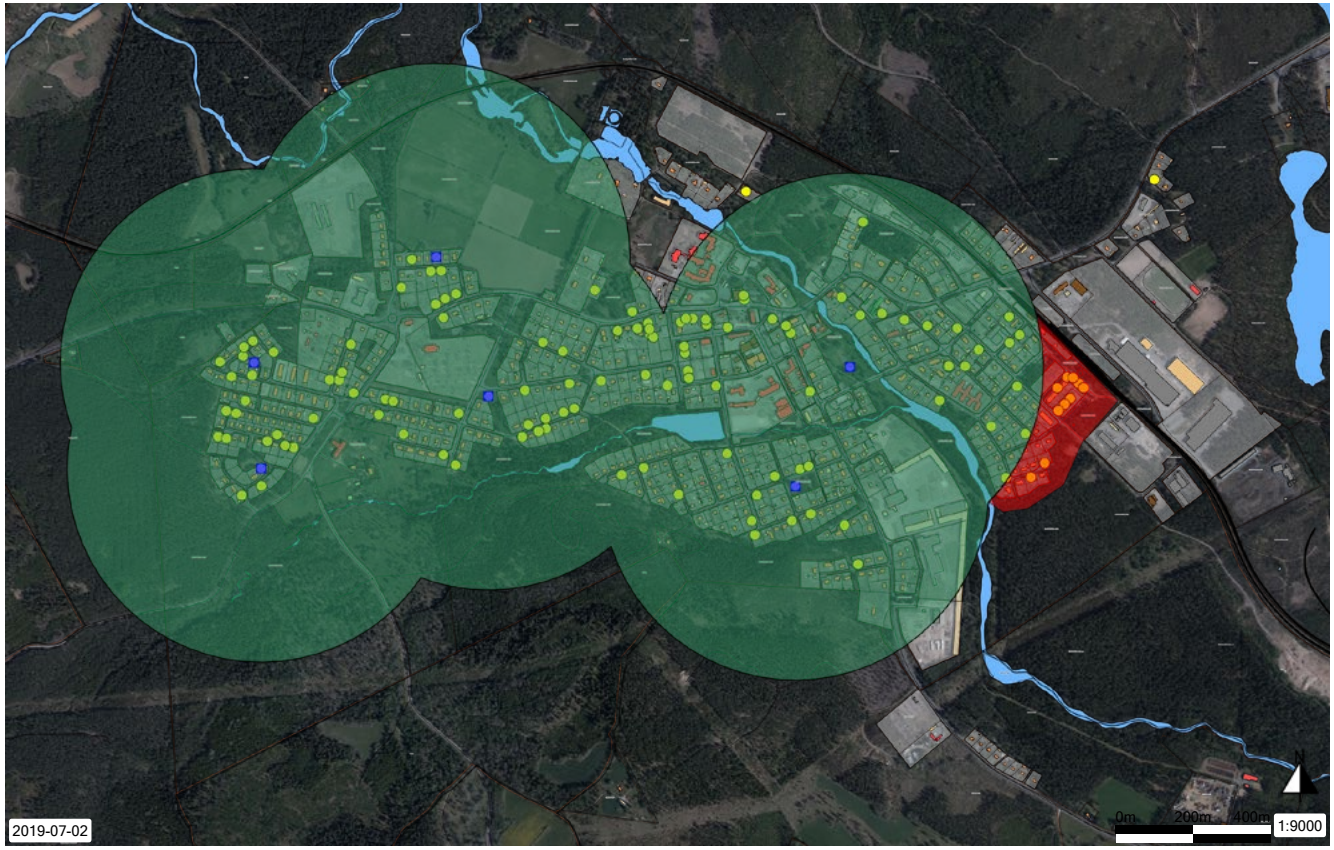

Område	Barn 0-6 år	Barn 6-15 år	Totalt (0-15 år)	Antal lekplatser	Namn på lekplatser	Barn/lekplats
Mariannelund	126	174	300	6	• Gärdesgatan • Kornbodsgatan • Ryttaregatan • Kyrkogatan • Mogatan • Parkgatan	50

Tabell över nuläget i Mariannelund.

Övriga tätorter i kommunen

I tabellen presenteras antal barn och antal lekplatser för orterna: Hult, Bruzaholm, Hjältevad, Ingatorp, Höreda och Värne.

De orter som har högst belastade lekplatser är Hult, Hjältevad och Ingatorp. I dessa tre orter finns även grundskola och/eller förskola. Belastningsgraden kan vidare jämföras med Mariannelund som har en medelbelastningsgrad på 50 barn/lekplats och Eksjö där motsvarande siffra är cirka 90 barn/lekplats.

I Bruzaholm finns tre lekplatser och antal barn per lekplats blir därför lågt. Även Stuverydsområdet tas med i befolkningsstatistiken för Bruzaholm. I den delen av samhället bor det 12 barn (0-15 år) och lekplats saknas. Avståndet från Stuverydsområdet till de östra delarna av Bruzaholm är längre än 500 meter.

Värne och Höreda är mindre än övriga orter och har färre invånare. I båda orterna blir därför belastningen på lekplatserna låg. I Värne finns två lekplatser, vilket gör att antal barn per lekplats blir mycket lågt jämfört med övriga orter.

Område	Barn 0-6 år	Barn 6-15	Totalt (0-15 år)	Antal lek-platser	Namn på lekplatser	Barn/lekplats
Höreda	10	15	25	1	Vårvägen	25
Värne	10	16	26	2	Granbergsvägen Solbackavägen	13
Hult	33	59	92	1	Stapelvägen	92
Bruzaholm	31	26	58	3	Villagatan Vävargatan Masugnsvägen	19,3
Hjältevad	42	49	91	1	Idrottsvägen	91
Ingatorp	34	44	78	1	Esplanaden	78

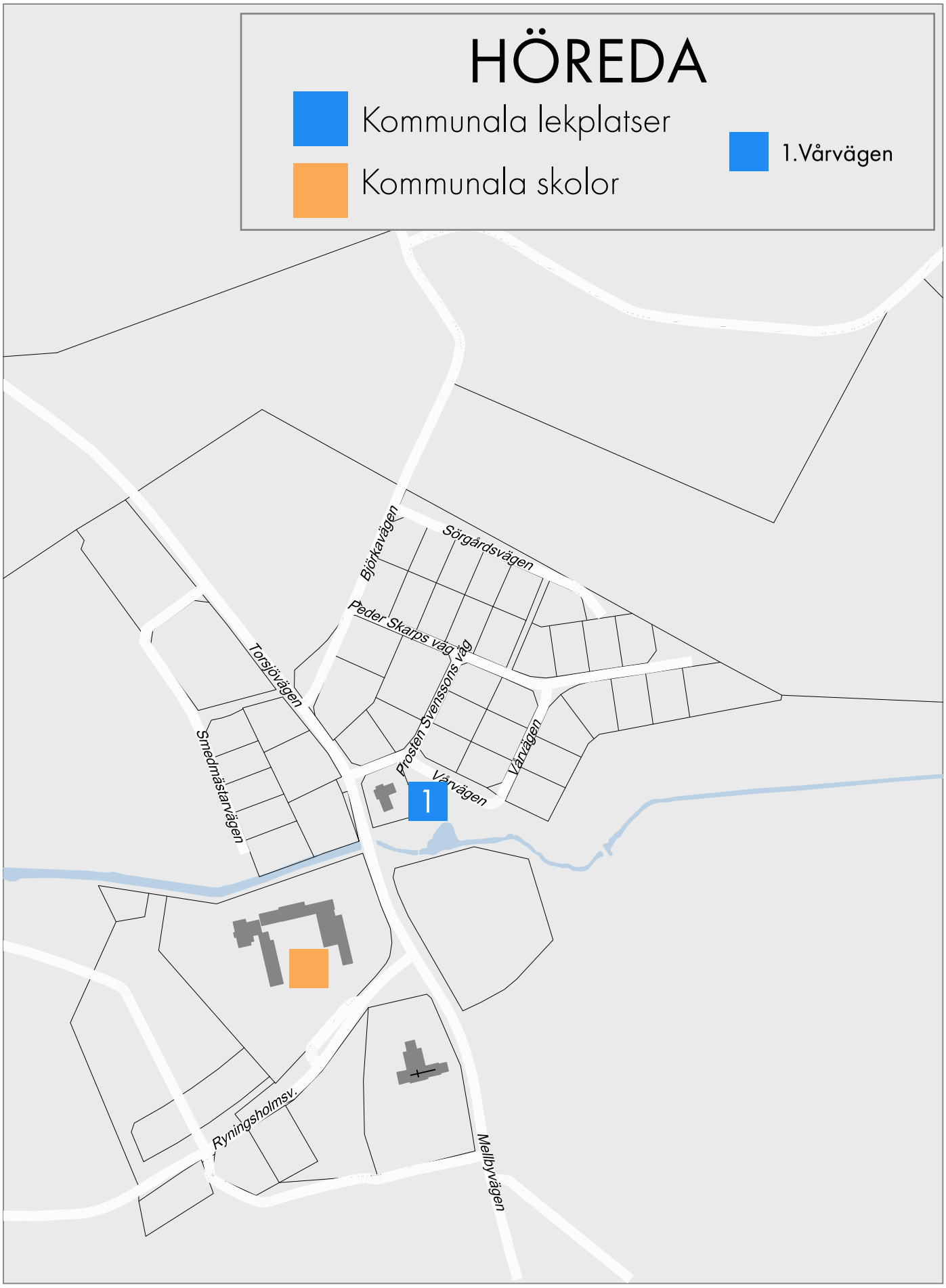
HÖREDA
Kommunala lekplatser
Kommunala skolor
1.Vårvägen
Björkavägen
Sörgårdsvägen
Peder Skarps väg
Prosten Svenssons väg
Torsjövägen
Smedmästarvägen
Vårvägen
Vårvägen
1
Ryningsholmsv.
Mellbyvägen

VÄRNE

Kommunala lekplatser

1.Granebergsvägen
2.Solbackavägen

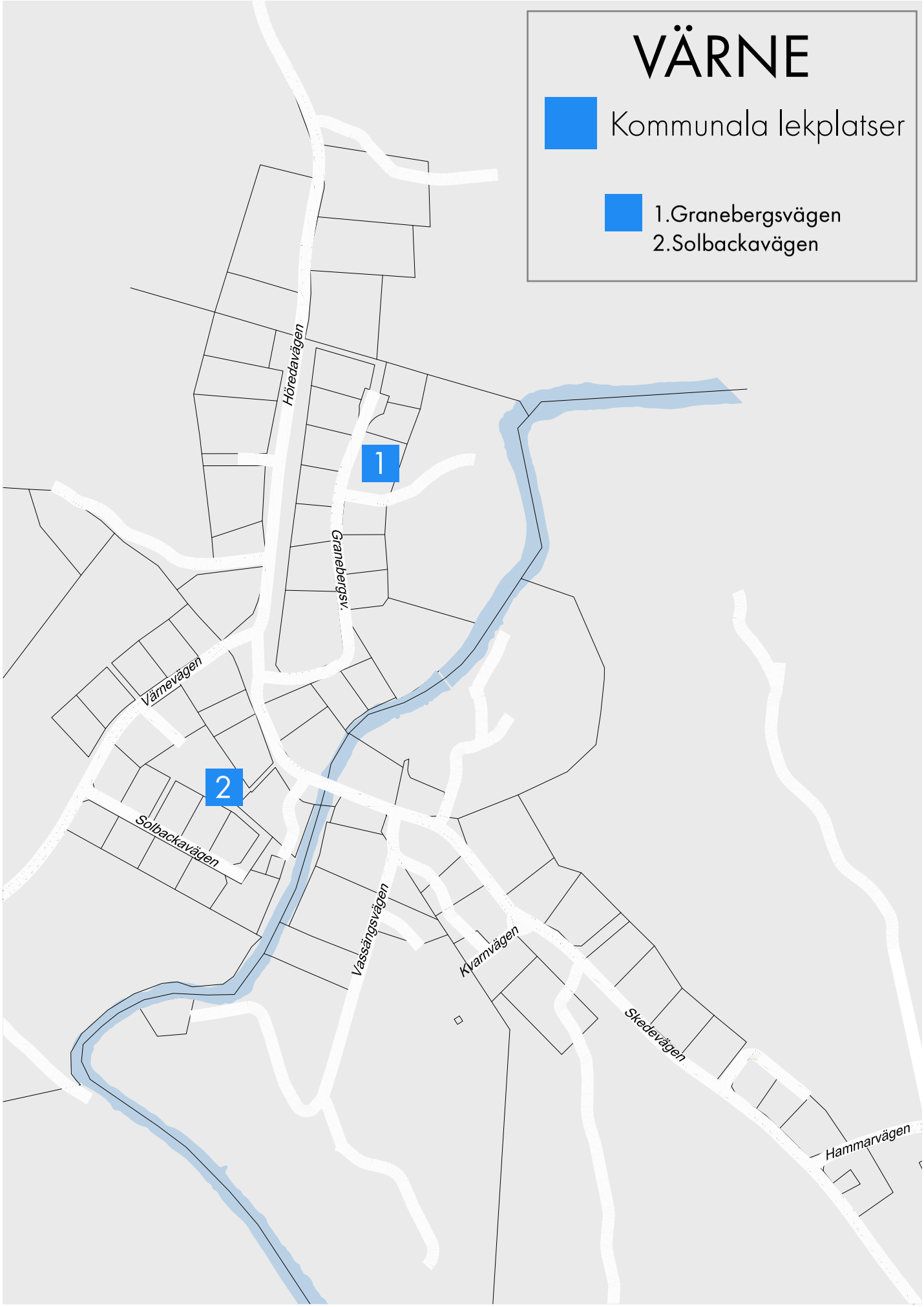

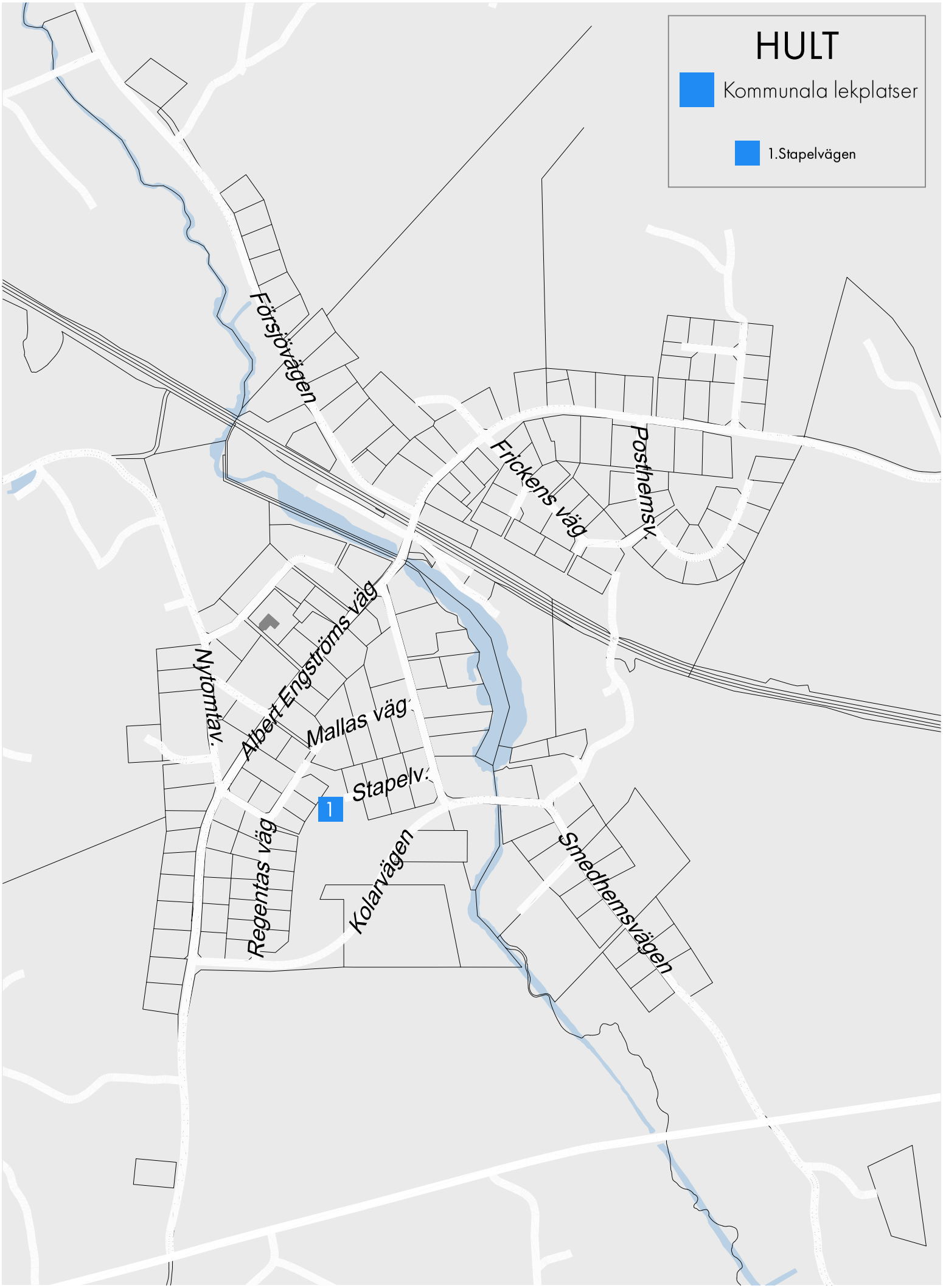
HULT
Kommunala lekplatser
1.Stapelvägen
Försjövägen
Frickens väg
Posthemsv.
Albert Engströms väg
Nytomtav.
Mallas väg
Stapelv.
1
Regentas väg
Kolarvägen
Smedhemsvägen

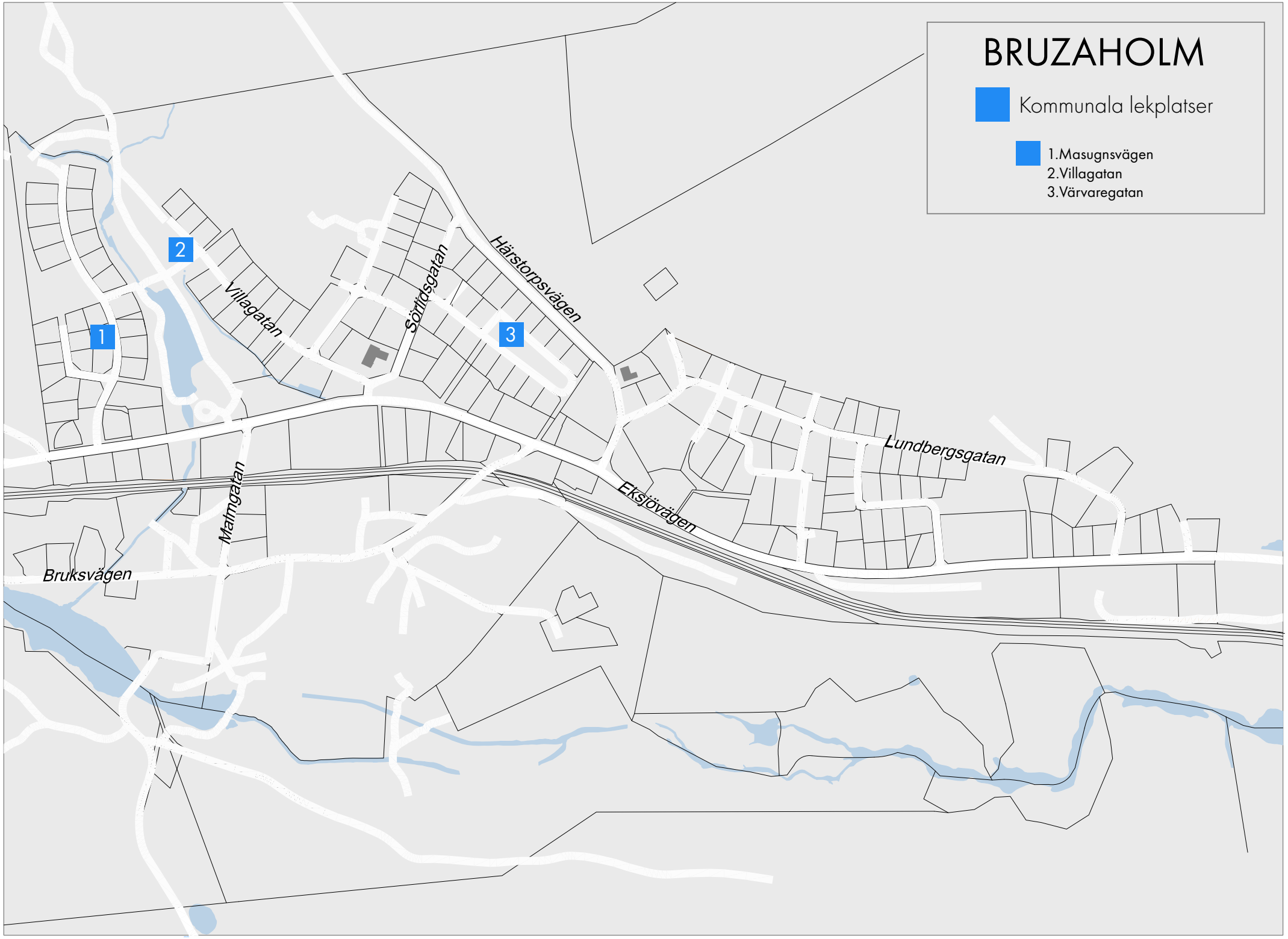
BRUZAHOLM
Kommunala lekplatser
1.Masugnsvägen
2.Villagatan
3.Värvaregatan
1
2
3
Villagatan
Sörldsgatan
Härstorpsvägen
Lundbergsgatan
Eksjövägen
Matmgatan
Bruksvägen

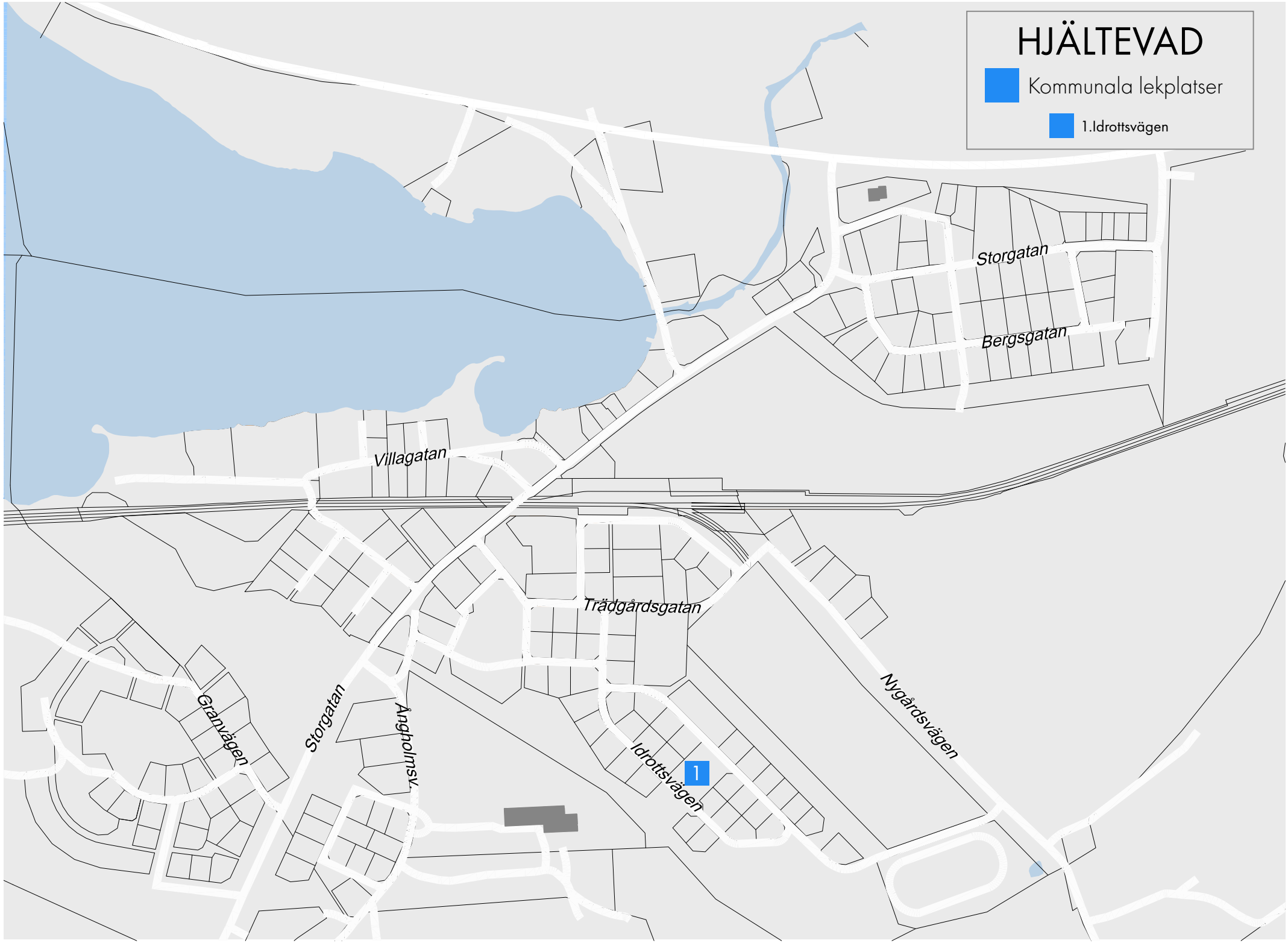
HJÄLTEVAD
Kommunala lekplatser
1.Idrottsvägen
Storgatan
Bergsgatan
Villagatan
Trädgårdsgatan
Granvägen
Storgatan
Ängholmsv.
Idrottsvägen
Nygårdsvägen
1

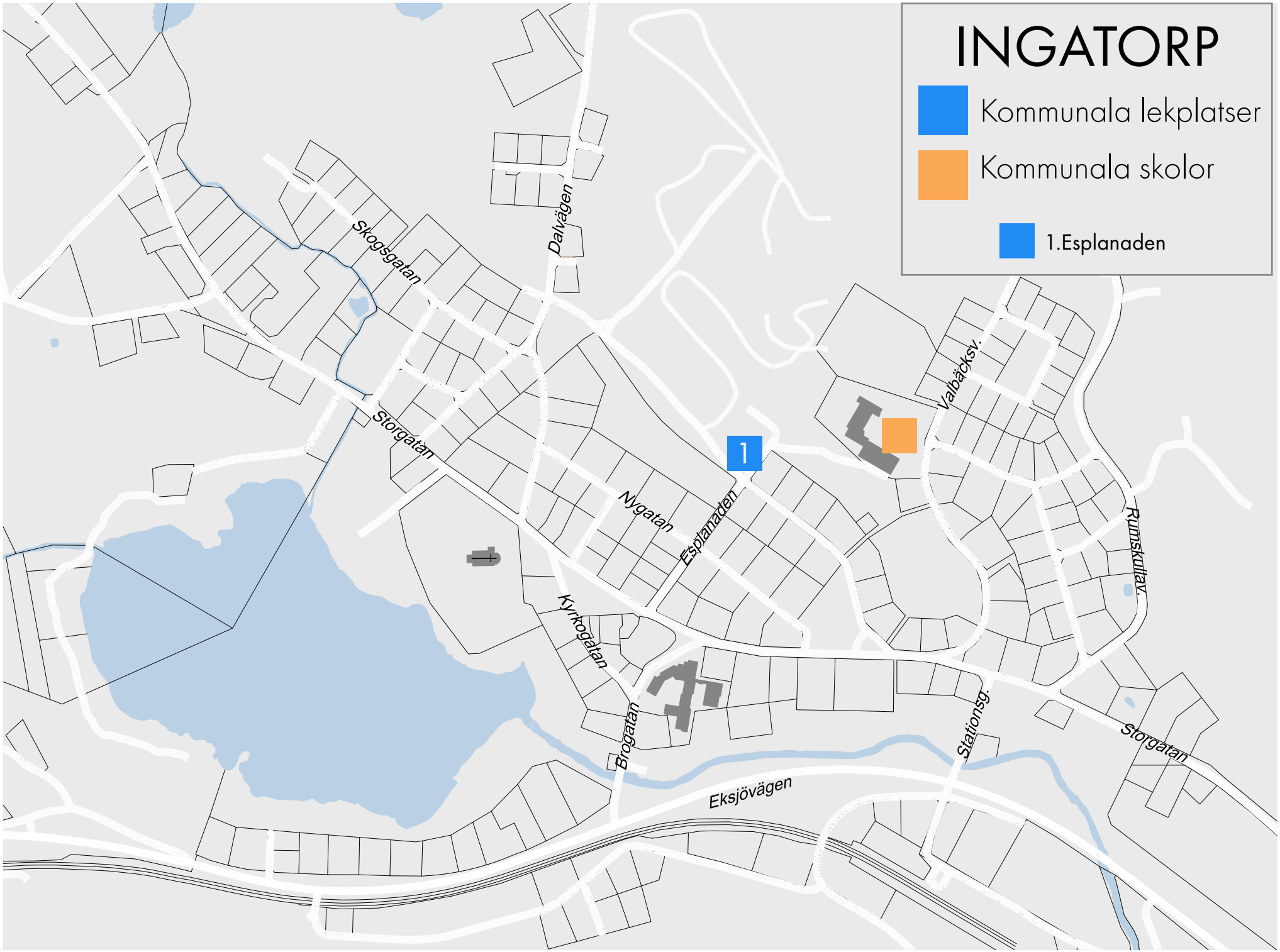
INGATORP
Kommunala lekplatser
Kommunala skolor
1.Esplanaden
Skogsgatan
Dalvägen
Storgatan
Nygatan
Esplanaden
Valbäcksv.
Rumskullav.
Kyrkogatan
Brogatan
Stationsg.
Storgatan
Eksjövägen
1

Del 3. Analys

I detta kapitel analyseras det befintliga lekplats-utbudet enligt illustrationen nedan och redogör för de behov som finns för att säkerställa ett tillgängligt lekplatsutbud i kommunen. Ett behov av lekplatser kan bedömas utifrån en rad olika faktorer och därför har den här analysen valt att utgå ifrån den redan presenterade avståndsbedömningen på 500 meter samt gjort en bedömning om att lekplatser i regel behöver ett underlag på minst 25 barn i området.

Nyanläggning

Majoriteten av de barn som bor i kommunen idag bor inom ett rimligt avstånd till en kommunal lekplats. En del barn, framförallt de som bor utanför Eksjö tätort, har även tillgång till stora öppna gräsytor eller skogsdungar som lämpar sig för lek. Det är dock viktigt att kommunen erbjuder lekplatser i de områden där möjligheten till lek begränsas. För att få en jämnare spridning och ett mer tillgängligt lekplatsbestånd kan nyanläggningar vara ett bra alternativ.

Att nyanlägga en lekplats innebär stora kostnader både för byggnation och vidare i drift och underhåll. Därför är det viktigt att göra avvägningar vid förslag om nyanläggning och se över både behov, alternativa lösningar och andra möjligheter till lek.

Fokus för denna analys ligger främst på Eksjö tätort och Mariannelund, men det kan i framtiden också finnas anledning att se över lekplatsutbudet i Hult, Hjältevad och Ingatorp. Lekplatserna i dessa orter har en relativt hög belastningsgrad (Hult 92 barn/lekplats, Hjältevad 91 barn/lekplats och Ingatorp 78 barn/lekplats) och kan jämföras med Mariannelund som har en medelbeläggningsgrad på 50 barn/lekplats och Eksjö där motsvarande siffra är cirka 90 barn/lekplats.

Nyanläggning av lekplats i de tre tätorterna bedöms i nuläget inte vara aktuellt eftersom det finns en skola i Hult och Ingatorp med bra kompletterande lekutbud samt att Hjältevads lekplats har ett brett lekutbud. Fokus bör därav i första hand ligga på att säkerställa de befintliga lekplatsernas kvalitet och vid framtida behov även utveckla lekplatsernas lekutbud.

Skolgårdar som kompleterar befintligt lekplatsutbud:

Eksjö - Grevhagsskolan, Linné-skolan, Norrtullskolan, Prästängsskolan

Mariannelund - Furulundskolan

Höreda - Höreda skola

Hult - Hult skola

Ingatorp - Ingatorps skola

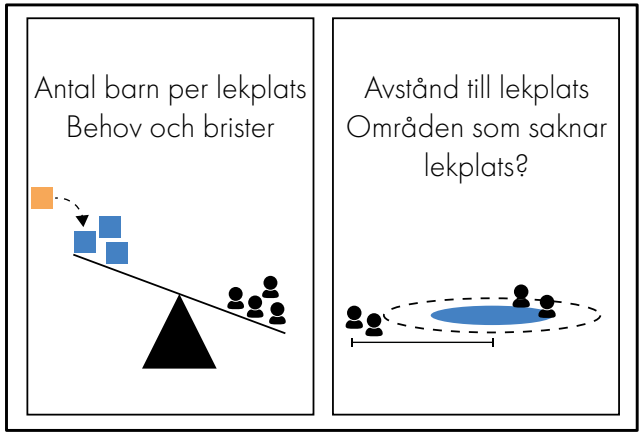

Nyanläggning Eksjö

I Eksjö finns det fyra områden där ett större antal barn ligger utanför 500 meters radien från en kommunal lekplats. Nedan analyseras möjlig nyanläggning i respektive område.

Bärnarp

I Bärnarp bor det 27 barn som saknar lekplats inom 500 meter. Området ligger lite avsides i utkanten av norra Eksjö, men är ändå försett med goda möjligheter för barn att ta sig in mot centrum genom en anlagd gång- och cykelbana längs med Ydrevägen. Bärnarp har under en lång tid varit utpekat som ett framtida exploateringsområde med villor i fokus. Vid exploatering i området av främst villor skulle antalet barn mellan 1-15 år att bibehållas och med tiden också öka. Det kan därav finnas ett framtida behov av nyanläggning som bör beaktas i samband med exploatering i området.

Kvarnarp

Ny lekplats tillkommer i området i samband med genomförandet av Trädgårdsstaden. Eksjö bostäder har även lekplatser i det rödmarkerade området.

Tuvehagen (Bergsgatan)

Området har idag ett begränsat underlag av barn mellan 1–15 år och bedöms i nuläget inte vara tillräckligt för att förse området med en ny lekplats.

Stocksnäs (Mariebergsområdet)

Den samlade bedömningen över Stocknäs är att området har ett högt antal barn mellan 1-15 år utanför radien av 500 meter till närmsta lekplats, samtidigt som tillgängligheten till de närmsta lekplatserna anses vara god. Det finns goda möjligheter att ta sig under järnvägen i sydlig riktning genom den tunnel som finns vid Mariebergsgatan och i nordlig riktning finns det gång- och cykelväg till Vildparken. Det höga antalet barn utan lekplats talar dock för nyanläggning av lekplats och bör ses över i samband med exploatering av Nannylundsområdet.

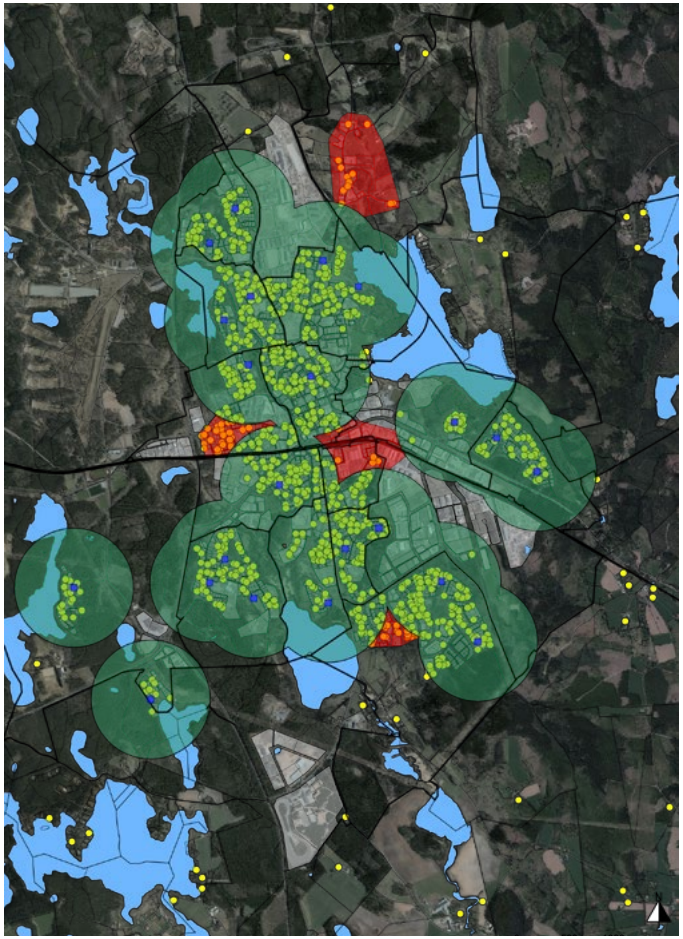

Område med barn som bor längre än 500 meter ifrån en kommunal lekplats

Område/ Trakt	Total (0-15 år)	Antal barn med längre än 500 meter till kommunal lekplats	Andel (%)	Barn per lekplats (total)	Barn per lekplats inom 500 meters radien
Bärnarp	27	27	100 %	-	-
Kvarnarp	323	24	7 %	161,5	149,5
Tuvehagen	169	11	6,5 %	-	-
Stocksnäs	176	46	26 %	176	130

Nyanläggning Mariannelund

I Mariannelund är lekplatserna geografiskt väl fördelade i området med undantag för det rödmarkerade området. I detta område saknas lekplats, vilket också innebär att ett större antal barn har längre än 500 meter till närmaste lekplats. Barnen i det rödmarkerade området har dock minskat sedan 2019 och numera år 2021 bor det 21 barn i åldern 1–15 i området. Med den minskade befolkningsutvecklingen och sett till att området bara ligger lite mer än 500 meter ifrån Tennisparken, Mariannelunds största lekplats, är bedömningen att det i nuläget inte finns behov av en ny lekplats. Området ligger också i närheten av Filmbyns lekplats och precis intill naturen som man även kan leka i.

Område med barn som bor längre än 500 meter ifrån en kommunal lekplats

Område/ Trakt	Total (0-15 år)	Antal barn med längre än 500 meter till kommunal lekplats	Andel (%)	Barn per lekplats (total)	Barn per lekplats inom 500 meters radien
Mariannelund	300	33	11 %	50	44,5

Avveckling

I Eksjö kommun finns ett flertal områden som har flera intilliggande lekplatser med låg belastningsgrad. Målet är att möjliggöra för en bättre spridning av lekplatser samt öka kvaliteten på befintliga, vilket kräver ekonomiska resurser. Genom att avveckla lekplatser som har en låg belastningsgrad eller är olägligt placerade frigörs resurser som kan användas för att istället rusta upp och utveckla andra lekplatser.

Vad innebär avveckling?

Med avveckling menas inte att en lekplats omedelbart tas bort utan att de lekredskap som vid besiktning inte når säkerhetsstandarden tas bort istället för att ersättas. Detta betyder att lekplatsen kan vara kvar under en längre tid även efter beslut om avveckling. Efter det att en lekplats har avvecklats bör ytan återställas och omgestaltas till annan användning. Två typer av ny användning kan vara:

- Naturområde, som ökar förutsättningarna för biologisk mångfald. Monotona gräsytor kan utformas på ett sätt som gynnar biologisk mångfald.
- Parkområde, som kan användas för lek utan traditionell lekutrustning. En yta för lek kan exempelvis utgöras av en gräsplan som kan användas för olika sportaktiviteter, stockar och stenar kan placeras ut istället för traditionell lekplatsutrustning.

Konsekvenser

Att avveckla lekplatser innebär konsekvenser för barn som nyttjar lekplatserna. Avveckling kan innebära att avstånden till närmaste lekplats blir längre och att det blir fler barn per lekplats vilket ökar slitaget. Avveckling av lekplatser får även ekonomiska konsekvenser. Reinvesteringar i lekutrustning behöver inte göras, men park/gatudrift kvarstår dock på ytan som blir kvar.

Analys avveckling lekplatser

Utifrån det redovisade kartmaterialet i nuläges-beskrivningen har ett antal områden valts ut för analys om avveckling av lekplats. De områden som valts ut har fler än en lekplats samt låg beläggningsgrad (barn/lekplats) och listas nedan:

Eksjö:

1. Kaffekullen (2 lekplatser, 34 barn/lekplats)
2. Orrhaga (2 lekplatser, 54,5 barn/lekplatser)
3. Rolandsdamm (2 lekplatser, 77 barn/lekplats)
4. Västra Brudbadet (3 lekplatser, 41,7 barn/lekplats)

Mariannelund:

5. Mariannelund (6 lekplatser, 50 barn/lekplats)

Övriga tätorter:

6. Bruzaholm (3 lekplatser, 19,3 barn/lekplats)
7. Värne (2 lekplatser, 13 barn/lekplats)

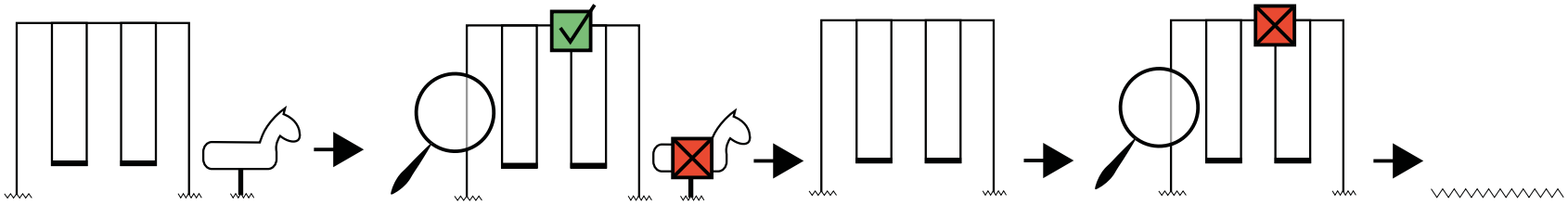

Illustration avveckling.

Avveckling i Eksjö

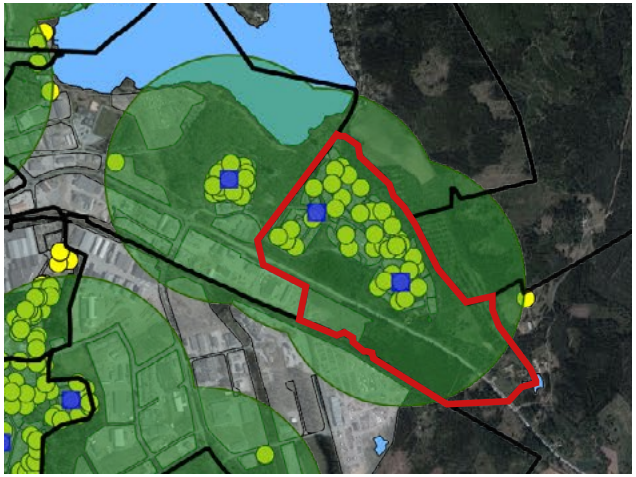

Östra lekplatsen – gungställning, rutschkana, sandlåda, fjädergungdjur och sittgrupp med bord.

1. Kaffekullen, 2 lekplatser, 34 barn/lekplats

Inom traktområdet Kaffekullen finns idag två lekplatser som ligger cirka 400 meter ifrån varandra.

Västra lekplatsen – gungställning, rutschkana, klätterlek, snurrlek, lekstuga, sittplatser (varav en sittgrupp med bord) och en fotbollsplan.

Analys avveckling

Den östra lekplatsen bedöms vara mest lämpad för avveckling, då den västra lekplatsen bedöms ha bättre lekutbud, utvecklingsmöjligheter och ligger på ett mer strategiskt läge för att tillgodose barnen lekplats inom 500 meter.

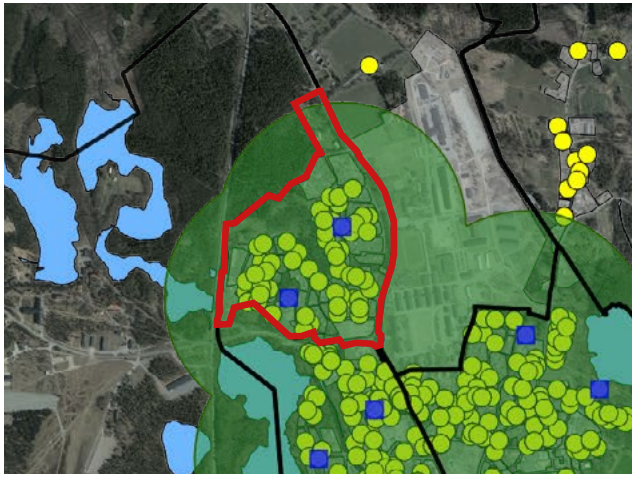

Östra lekplatsen – två olika gungställningar, rutschkana, klätterlek, sandlåda, fjädergungdjur, sittgrupp med bord samt en asfalterad tävlingsbana.

2. Orrhaga, 2 lekplatser, 54,5 barn/lekplatser

Inom traktområdet Orrhaga finns idag två lekplatser som ligger cirka 350 meter ifrån varandra.

Västra lekplatsen – två olika gungställningar, rutschkana, klätterlek, sandlåda, två fjädergungdjur, lekstuga och flera sittplatser.

Analys avveckling

Lekplatsutbudet i Orrhaga bedöms vara behövligt och ingen avveckling bör ske. Orrhaga kan upplevas som rumsligt uppdelat i två områden där varje område idag har en lekplats. Lekplatsernas varierande utbud anses även komplettera varandra och tillsammans fylla ett brett lekplatsutbud som passar barn i olika åldersgrupper. Orrhaga är dessutom ett område som växer med fler bostäder och barnfamiljer.

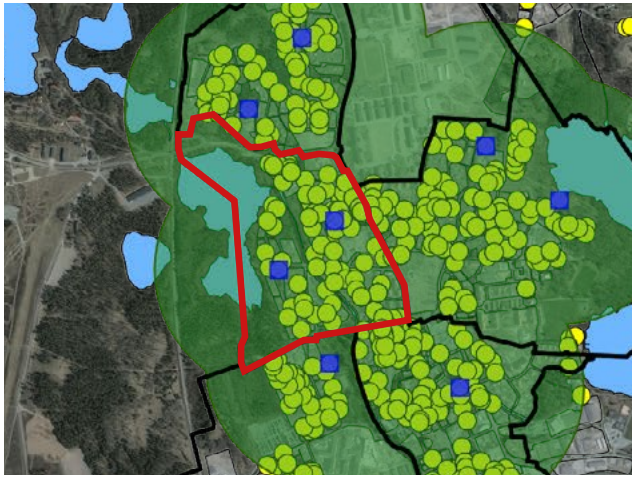

Östra lekplatsen – gungställning, lekställning med klätterlek och rutschkana, fjädergungdjur samt sittplatser (varav en sittgrupp med bord).

3. Rolandsdamm, 2 lekplatser, 77 barn/lekplats

Inom traktområdet Rolandsdamm finns idag två lekplatser som ligger cirka 300 meter ifrån varandra.

Västra lekplatsen – gungställning, rutschkana, fjädergungdjur, och två sittplatser.

Analys avveckling

Den västra lekplatsen bedöms som mest lämpad för avveckling. Lekplatserna har ett likvärdigt lekutbud som passar barn i de lägre åldrarna. Mellan lekplatserna ligger även Norrtullskolan som antas locka en del äldre barn. De barn som bor i den västra delen av området har även 450-500 meter till lekplatsen i Vildparken. Vid avveckling av den västra lekplatsen kommer fortfarande behovet av 500 meter till närmste lekplats att tillgodoses.

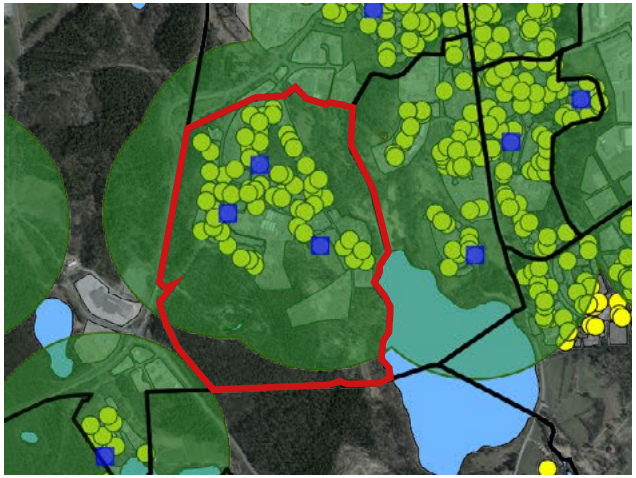

4. Västra Brudbadet, 3 lekplatser, 41 barn/lekplats

Inom traktområdet Västra brudbadet finns idag tre lekplatser som ligger mellan 200–450 meter ifrån varandra.

Västra lekplatsen – gungställning, sandlåda, rutschkana, sittplatser och fjädergungdjur.

Norra lekplatsen - gungställning, rutschkana, klätterlek, fjädergungdjur, sandlåda, sittgrupp med bord och en fotbollsplan.

Östra lekplatsen – gungställning, rutschkana, fjädergungdjur och sittplats.

Analys avveckling

I Västra brudbadet skulle en avveckling av 1–2 lekplatser fortfarande tillgodose behovet av 500 meter till närmste lekplats. Lekplatsen i norr bedöms ha bäst utbud, placering och utvecklingspotential, vilket innebär att avveckling bör ske av den västra lekplatsen och/eller östra lekplatsen. Den västra lekplatsen bedöms vara mest lämpad för avveckling.

Avveckling i Mariannelund

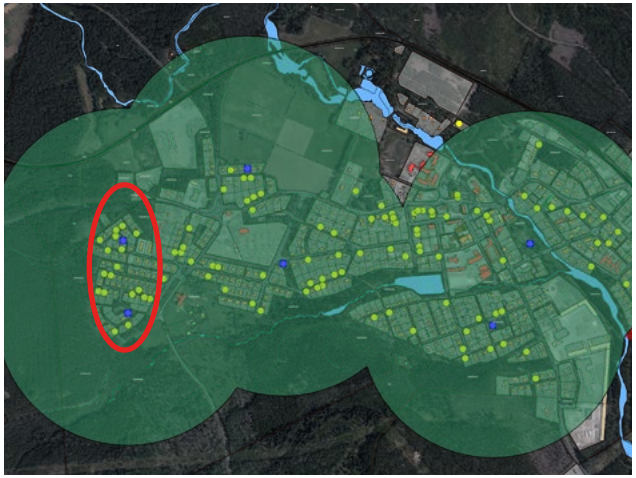

Norra lekplatsen – gungställning, lekställning med klätterlek och rutschkana och en sandlåda.

5. Mariannelund, 6 lekplatser, 50 barn/lekplats

I västra Mariannelund finns idag två lekplatser som ligger cirka 270 meter ifrån varandra och som vid en avveckling av en lekplats fortfarande kan tillgodose barnen i området lekplats inom 500 meter.

Södra lekplatsen – gungställning, rutschkana, sandlåda, fjädergungdjur, sittplatser (varav två sittgrupper med bord) och en fotbollsplan.

Analys avveckling

I västra Mariannelund bedöms avveckling vara lämpligt för en av de utpekade lekplatserna. Lekplatsernas snarlika karaktär och utbud medför att båda kan ses som lämpliga för avveckling. Den södra lekplatsen bedöms ha bättre utvecklingspotential, men ligger å andra sidan på planlagt område för bostäder.

Avveckling i Bruzaholm

6. Bruzaholm, 3 lekplatser, 19,3 barn/lekplats

I Bruzaholm finns idag tre lekplatser. Två i väst som ligger cirka 100 meter ifrån varandra och en i öst som ligger cirka 500 meter längre bort.

Västra lekplatsen – gungställning och ett fjädergungdjur.

Mellersta lekplatsen – ett mindre lektorn med rutschkana, gungställning, sandlåda, fjädergungdjur och en sittgrupp med bord.

Östra lekplatsen – gungställning med en gunga, sittplats och en sandlåda.

Analys avveckling

Bruzaholms befolkningsunderlag talar för enbart en lekplats, vilket innebär en avveckling av två lekplatser i tätorten. Den nordvästra (mellersta) lekplatsen bedöms ha bäst utbud. Lekplatsen ligger dock lite i utkanten av Bruzaholm och därmed kan ett annat alternativ vara att utveckla den östra lekplatsen, alternativt avveckla alla tre lekplatser och anlägga en ny lekplats i ett bättre läge som tillgodoser behovet av 500 meter till närmste lekplats.

Avveckling i Värne

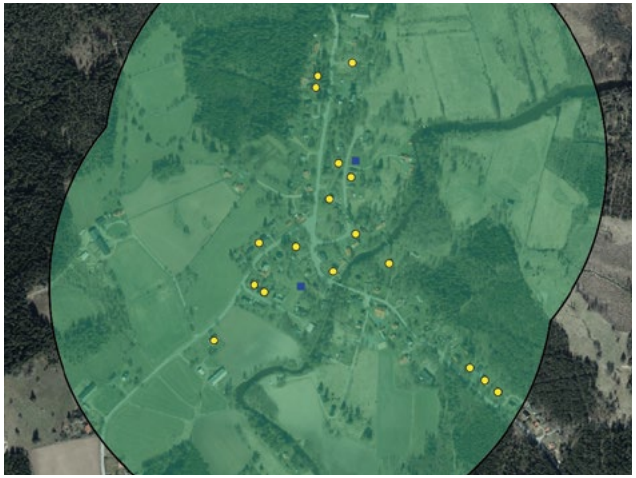

Norra lekplatsen – gungställning, sandlåda, fjädergungdjur samt sittplatser (varav en sittgrupp med bord).

7. Värne, 2 lekplatser, 13 barn/ lekplats

I Värne finns idag två lekplatser som ligger cirka 270 meter ifrån varandra.

Södra lekplatsen – gungställning, lekställning med klätterlek och rutschkana, sandlåda, fjädergungdjur, sittplatser (varav en sittgrupp med bord), fotbollsplan samt en betongcylinder.

Analys avveckling

Den norra lekplatsen bedöms mest lämpad för avveckling, då den södra lekplatsen har bättre utbud, utvecklingsmöjligheter och ligger på ett mer strategiskt läge för att så långt som möjligt kunna tillgodose barnen lekplats inom 500 meter.

Del 4. Utveckling

I det här kapitlet analyseras möjlig utveckling av kommunens lekplatsbestånd som idag varierar i innehåll och kvalitet. För att säkerställa en utveckling som möter barnens behov och ökar kvaliteten på kommunens lekplatser måste det befintliga lekplatsbeståndet utvecklas mot en mer attraktiv, säker, tillgänglig och skötselsnål utformning.

Lagar och föreskrifter

Nedan presenteras nationella lagar och byggregler som berör lekplatser. Mer information finns att tillgå på Boverket.

Plan- och Bygglagen (2010:900)

I Plan- och bygglagen regleras kraven för utemiljöns utformning. Där anges krav på friytor för lek- och utevistelse samt krav på att lekplatser och övriga fasta anordningar ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas. Det anges även att tomter och allmänna platser ska utformas så att de är tillgängliga för och kan användas av personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga, om det är möjligt med hänsyn till terrängen. Läs mer under 8 kap. 9 § punkt 5 och 6, samt 10–12§§ och 15–16 §§.

Boverkets föreskrifter

Boverkets föreskrifter om enkelt avhjälpta hinder (BFS 2013:9 HIN 3) innehåller krav på att förbättra tillgängligheten på befintliga allmänna lekplatser så att de blir användbara för både barn och föräldrar med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Boverkets föreskrifter om tillgänglighet på allmänna platser och andra anläggningar (BFS 2011:5 ALM 2) gäller vid nyanläggning av lekplatser och innebär att dessa ska användas av barn och föräldrar med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. Dock behöver inte samtliga lekredskap vara tillgängliga för denna grupp.

Byggregler och säkerhet

I Boverkets byggregler BBR (BFS 2011:6) finns regler om att fasta lekredskap ska anordnas så att risken för personskador begränsas. Fasta lekredskap och underlag ska utformas så att risken för personskador begränsas.

Produktsäkerhetslagen PSL (2004:451) reglerar att varor, exempelvis lekredskap på lekplatser, som tillhandahålls av näringsidkare ska vara säkra. Detta gäller även befintliga lekredskap.

Både PSL och BBR hänvisar till Europastandarderna för lekredskap och stötdämpande underlag (SS-EN 1176 och SS-EN 1177).

Summering

Nedan summeras följande krav på lekplatser enligt plan- och bygglagstiftningen:

- säkerhet vid användning och att risken för olycksfall begränsas,
- tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga,
- kraven på vård, skötsel och underhåll, samt
- enkelt avhjälpta hinder mot tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga.

Tillgänglighet, jämställdhet och trygghet

Tillgänglighet

Tillgänglighet handlar både om att kunna ta sig till en lekplats samt att kunna röra sig och delta i leken på lekplatsen. Tillgänglighet på lekplatser handlar om att skapa möjlighet för barn med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att delta i leken med andra barn. Det handlar också om att skapa förutsättningar för både barn och vuxna med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga att vistas på lekplatsen.

För en god och inkluderande utformning bör lekutrustningen vara rolig och utmanande för såväl barn med rörelse- eller orienteringsnedsättning som för andra barn. Alla lekredskap på en lekplats kan inte passa alla och lagstiftaren ställer inte heller några sådana krav, men det är viktigt det finns lekplatser som möjliggör för lek för alla. Lagstiftningen ställer dock krav på att hinder för tillgängligheten eller användbarheten på en allmän plats alltid ska avhjälpas, om det är enkelt att avhjälpa dessa (PBL 8 kap 12§). Hinder att avhjälpa kan både handla om hur man kan röra sig till och från lekplatsen, samt hur lekplatsen och lekutrustningen är utformad.

Jämställdhet

Lekplatser ska vara en plats där alla barn oavsett kön ska kunna mötas och leka på lika villkor. Forskning om förskolegårdar och barns fysiska aktivitet visar att på skolgårdar som är små till ytan är pojkar mer fysiskt aktiva, medan flickor är mer stillastående. På skolgårdar med stor tillgänglig yta är däremot pojkar och flickor aktiva i samma utsträckning då konkurrensen om utrymme är mindre. Detta bör även beaktas i våra lekplatsmiljöer.

Jämställdhet är även viktigt att beakta vid lekplatsers utformning. Exempelvis används bollplank mer av killar än tjejer. Lek med löst material, naturlek samt klätter- och balanslek är exempel på mer könsneutrala aktiviteter.

Trygghet

Trygghet är en individuell upplevelse som skiljer sig från person till person. Vad trygghet innebär beror på vem som frågas och i vilket sammanhang, men det går att anta att trygghet i detta sammanhang syftar till en lugn, kontrollerad och ohotad lek.

För att en lekplats ska kännas trygg bör följande aspekter uppmärksammas:

- Går lekplatsen att överblicka?
- Finns det andra som bor och rör sig i anslutning till lekplatsen?
- Går det att orientera sig?
- Är lekplatsen välskött?
- Finns det belysning?

För att en lekplats ska vara välkomnande, säker och tillgänglig för alla som vill besöka den är val av utrustning, fallunderlag och andra material centrala faktorer, liksom belysning, placeringen av lekplatsen och hur man tar sig dit.

Målgupper

Det finns flera faktorer för hur mycket en lekplats används. En avgörande faktor är vilken målgrupp lekplatsen tilltalar. Olika åldersgrupper tilltalas av olika lekredskap och lekmöjligheter, vilket kan vara avgörande för vilken lekplats som barn väljer att leka på. Det kan även vara avgörande för huruvida barn överhuvudtaget väljer att gå ut och leka på en lekplats eller stanna hemma. Även föräldrars preferenser kan ha en avgörande roll i valet om vilken lekplats familjen besöker.

0-3 år

Små barn mellan 0-3 år undersöker världen genom att smaka och känna på allt när de kryper, klättrar och balanserar. Sandlådan är således ett bra exempel på en passande lekaktivitet för småbarnslek. De minsta barnen håller sig alltid i närheten av en vuxen och därför är det viktigt att även vuxnas behov tillgodoses genom att förse lekplatser med bra sittmöjligheter.

4-7 år

Barn mellan 4-7 år använder lekplatser väldigt ofta. I dessa åldrar blir rörelse, klätterlek och social lek i grupp allt viktigare. Stora ytor att kunna springa runt på, utmanande lekredskap samt löst material i form av grenar med mera som möjliggör för fantasilek är viktigt för den här åldersgruppen. Barn i de övre åldrarna i denna åldersgrupp kan dessutom på egen hand ta sig till en lekplats med förutsättning att det finns säkra gång- och cykelvägar dit.

8-12 år

Det som skiljer den här åldersgruppen från föregående är att den sociala leken blir allt viktigare. Barnen leker gärna i grupp och rör sig omväxlande. Idrotts- och tävlingslek blir allt viktigare. Barn i denna åldersgrupp kan också röra sig längre på egen hand. Med säkra gång- och cykelvägar kan de ta sig till närmaste lekplats utan några problem.

Ungdomar (barn över 12 år)

I takt med att barn kommer in i tonåren blir behov och intresse mer varierat. En del ungdomar har behov av ytor som uppmuntrar till rörelse och där de spontant kan utöva idrott, medan andra ungdomar vill ha ytor för att kunna dra sig undan och bara vara på. Platser för ungdomar bör därför vara mycket varierande och anpassas till många olika intressen. Platser för aktivitet behöver dock inte samlas på en plats utan kan spridas ut geografiskt i kommunen då ungdomar klarar av att röra sig självständigt över större delar av kommunen.

Vuxna

Lekplatsen är en viktig social plats för vuxna där man träffar andra vuxna samtidigt som man har uppsikt över barnens lek. Det är viktigt att även vuxna kan uppehålla sig på platsen en längre tid och kan vara en avgörande faktor för vilken lekplats som barn får leka på. Därför kan andra värden som grillning, njutbara vyer, utomhusidrott med mera vara värt att beakta i lekplatsplaneringen. Vuxna använder lekplatser frekvent när barnen är små och senare mer som utflyktsmål på framförallt helger och semester. Det är därför viktigt att det finns lekplatser som kan aktivera både barn och vuxna.

Mor- och farföräldrar

Även mor- och farföräldrar spenderar mycket tid på lekplatser med sina barnbarn. För den här gruppen är det viktigt att det finns ordentliga sittmöjligheter för vila och övervakning, helst på en solskyddad plats.

Lekplatstyper

En vanligt förkommande lekplatsstrategi som kommuner använder sig av är att dela in lekplatser i olika lekplatstyper beroende på storlek och innehåll. De primära lekplatstyperna som används är närlekplats, områdeslekplats och stadslekplats, men det finns även andra lekplatstyper såsom temalekplats och naturlekplats. Genom att dela in lekplatser i olika lekplatstyper kan kommuner skapa en överskådlig redovisning av lekplatsers karaktär och funktion, som vidare kan användas som underlag till att analysera kommunens utvecklingsbehov.

Närlekplats (1-6 år)

En närlekplats är en mindre lekplats med ett fåtal enklare lekredskap. Vanligtvis innehåller närlekplatser en gunga, sandlåda, fjädergungdjur och en sittplats, och vänder sig oftast till yngre barn mellan 1-6 år. Denna typ av lekplats riktar sig främst till de som bor i närområdet, till de barn som inte kan ta sig så långt och som komplement i områden där det finns barriäreffekter. Majoriteten av kommunens lekplatser räknas som närlekplatser.

Områdeslekplats (1-12 år)

En områdeslekplats är en större lekplats än närlekplatsen som erbjuder ett mer varierat lekutbud och lockar fler besökare. Områdeslekplats kan exempelvis var utrustat med en gungställning, klätterlek, balanslek, rutschkana, cykelparkering med mera. Det bör även finnas ett lekredskap som är tillgänglighetsanpassat. Platsen ska erbjuda rum för olika typer av lek, men också möjliggöra för lugnare delar och pauser. Detta genom att kombinera lekplatsen med öppen gräsyta, en mindre bollplan eller angränsa mot naturmark. Områdeslekplatsen är till för barn i olika åldrar och bör vara så stor att flera barngrupper och familjer kan besöka den samtidigt. Med ett varierande utbud och större upptagningsområde än en vanlig närlekplats vänder sig områdeslekplatser till barn mellan 1-12 år.

Stadslekplats (1-15 år)

En stadslekplats är en lekplats som riktar sig till hela kommunens barn. Lekplatsen ska erbjuda ett unikt och brett lekutbud som är lagom utmanande för alla ålderskategorier och som attrahera barn från hela staden/kommunen att besöka. Skillnaden mellan en stadslekplats och en områdeslekplats behöver inte vara stor, men en stadslekplats kan vara placerad på andra platser eller i mer strategiskt tillgängliga lägen. Den kan vara placerad på ställen där det finns lite barn, men där de ändå har lätt att nå den. En stadslekplats ska erbjuda tillgängliga miljöer för barn och vuxna med funktionsvariationer samt vara utformad med extra tanke på vuxna och äldre för att passa som ett utflyktsmål för hela familjen.

Det ska finnas rum för olika typer av lek och lugnare delar för pauser. Lekutbudet ska vara varierat och intressant för ett brett åldersspann, cirka 1-15 år. En stadslekplats ska även vara utrustad med cykelställ, belysning samt att bilparkeringar ska finnas i närheten av lekplatsen.

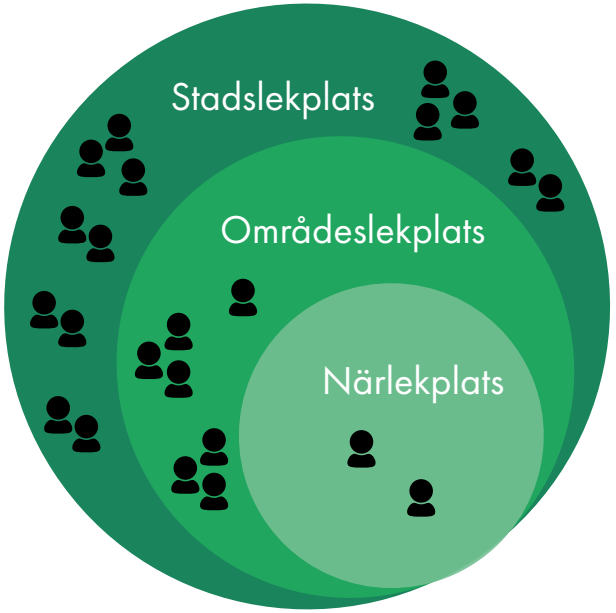

Natur- och temalekplats

Ibland kan en lekplats vara utformad utefter ett speciellt tema, en så kallad temalekplats. En temalekplats kan ha varierande storlek och motiv. Att använda sig av temalekplatser är ett sätt att ge lekplatser olika identitet och tillhörighet utefter utseende och placering. Exempelvis kan en lekplats i en mindre tätort utformas på ett sätt som gör lekplatsen unik för just det området.

En naturlekplats kan även räknas som en temalekplats. En naturlekplats är en lekplats gjord utefter egenbyggda lekredskap i stockar och sten istället för prefabricerade lekredskap. En naturlekplats gör sig bäst i direkt anslutning till naturen och utformas oftast i relation till platsens naturliga terrängförhållande.

Lek och aktivitetsplats

Lek förekommer även frekvent på andra platser än på traditionella lekplatser. En variant av mindre platser som med fördel kan användas för lek eller aktivitet kallas för lek och aktivitetsplatser. Ofta är dessa typer av platser utformade för att berika rörelse och motion. Exempel på lek och aktivitetsplats kan vara hinderbana, utomhusträning, skatepark med mera.

Lekplatsen i Tennisparken, Mariannelund, kan betraktas som en natur- och temalekplats.

Vad tycker barnen?

I samband med arbetet med ny översiktsplan genomfördes dialog med elever på sju av skolorna i kommunen. Frågor ställdes till elever om platser de tycker om, platser de inte tycker om, vad de behöver för att trivas i ett bostadsområde och deras tankar om hur kommunen kommer vara i framtiden.

Skolorna som besöktes var:

- Grevhagsskolan
- Linnéskolan
- Norrtullskolan
- Ingatorpskolan
- Furulundskolan
- Prästängsskolan
- Eksjö gymnasium

På frågan om platser de tycker om sa flera av eleverna som svarade att de tycker om lekplatser i sina bostadsområden. En elev svarar att hen nog blivit för gammal för lekredskapen på lekplatsen men att det är bra att det finns lekplatser nära så att hens yngre syskon kan gå dit. Många av eleverna beskriver att de gillar Vildparken men att det saknas aktiviteter för äldre barn (äldre än årskurs 3). De önskar exempelvis en linbana eller andra lekredskap som passar barn i flera åldrar.

Många av eleverna svarar även att de gillar Storegårdsområdet och aktiviteterna som finns där. Eleverna i mellanstadiet beskriver att de brukar vara vid skateparken. De beskriver också att de ibland upplever området som otryggt eftersom området ligger avskilt, det är äldre ungdomar i området, bilar som sladdar och liten närvaro av vuxna. Eleverna på Prästängsskolan tycker att skateparken är för enkel och passar yngre barn bättre. De tycker att aktiviteterna ligger på fel plats eftersom aktiviteterna ligger vid högstadieskolan och säger att de nog ”skrämmer bort yngre”.

Vid diskussion om de platser som eleverna inte tycker om vill eleverna att dem platser som de brukar vara på ska bli bättre, större eller att det finns fler likande platser. Exempelvis fler aktiviteter på badplatser och mer/annan utrustning på lekplatserna. Eleverna beskriver även att de inte gillar platser som de upplever som otrygga, exempelvis där det saknas belysning eller på platser där folk sällan rör sig på.

På frågan vad de behöver för att trivas i ett bostadsområde svarar flera elever att det behövs grönska och natur nära bostadsområdena. De beskriver även att de brukar leka i naturområden, exempelvis ”kullen” bakom Grevhagsskolan och Sagoberget. Eleverna tycker att det behövs gemensamma ytor i bostadsområden där man exempelvis kan grilla och att det ska finnas lekplatser.

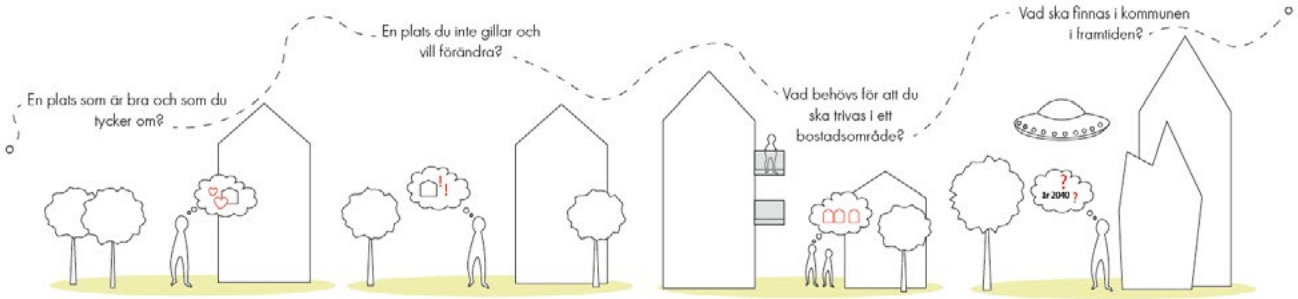

Bild från dialog med skolor.

Utvecklingsanalys

I kartan till höger redovisas alla lekmöjligheter i Eksjö som kommunen erbjuder barn mellan 0–15 år. Kommunens lekplatsutbud redovisas utefter kategorierna närlekplats, områdeslekplats och stadslekplats. Kartan redovisar även kommunala skolgårdar som är öppna för allmänheten, lek och aktivitetsplatser och lekplatser som ägs av Eksjö bostäder.

En sammantagen analys över Eksjö är att det idag finns en något ojämn fördelning av lekmöjligheter i tätorten för barn över sex år. Barn som bor i centrum har exempelvis fler skolgårdar att leka på samt lättare att ta sig till Vildparken och Storegårdsområdet. En målsättning blir därav att sprida fördelningen av lekmöjligheter till de barn över sex år som har begränsad tillgång till utmanande lekmiljöer.

Genom att omvandla närlekplatser till områdeslekplatser ökar möjligheterna till lek för barn över sex år runt om i Eksjö. Det är framförallt i söder som lekutbudet är begränsat och bör utvecklas. Områden i söder som kan vara intressanta för utveckling till områdeslekplats är: Västra brudbadet, Brunnsholm och Kvarnarp. Även i östra Eksjö, Kaffekullen och Sjöhagen, finns underlag för att analysera omvandling till områdeslekplats. På nästa sida följer en analys av omvandlingsförslagen.

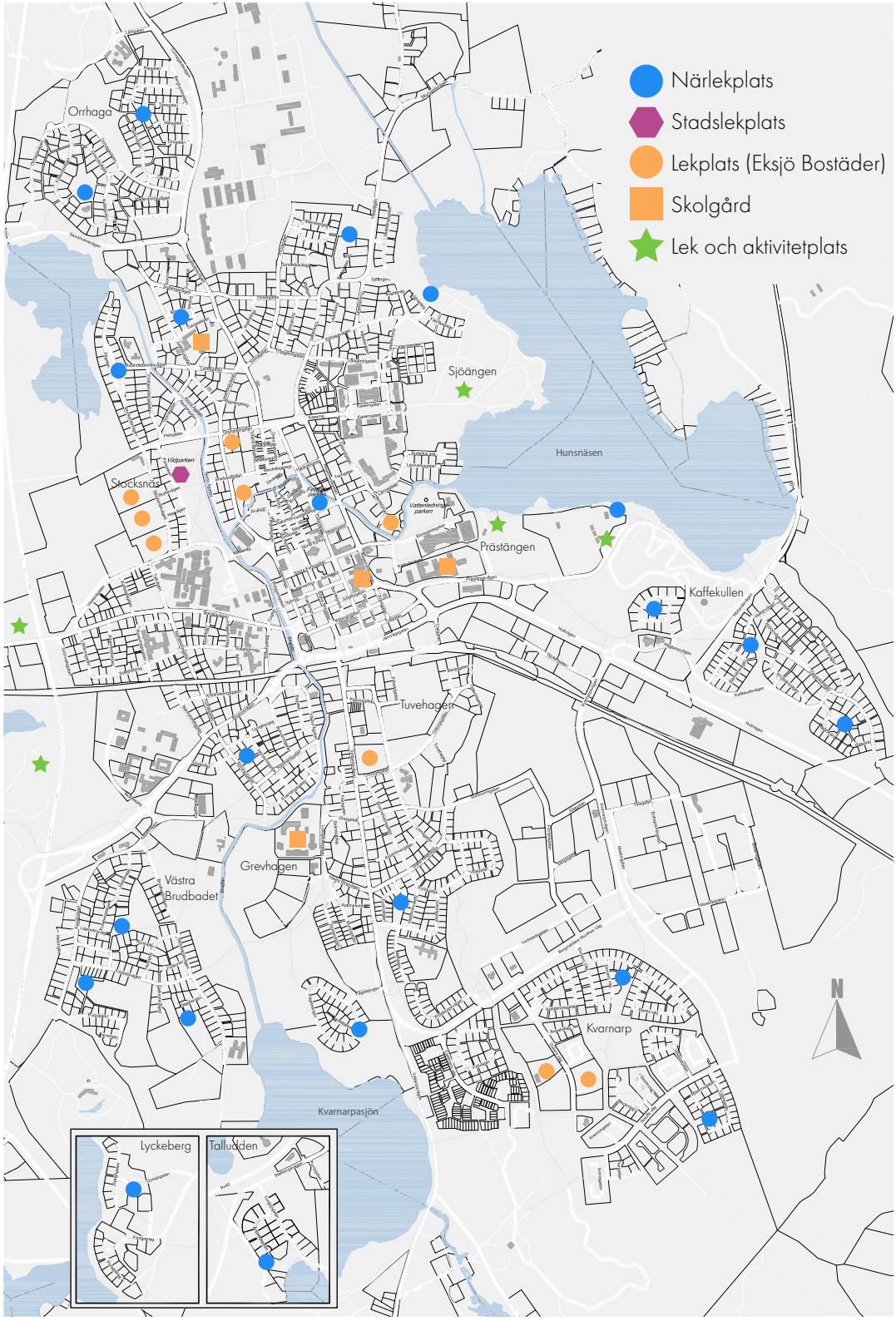

Områdeslekplats

Kvarnarp

Med Eksjö bostäders två lekplatser (Röd- och Blåklinten) finns det totalt fyra lekplatser i Kvarnarp. Alla är av karaktären närlekplats, vilket ändå talar för en analys av möjlig områdeslekplats. Nedan listas flera olika alternativ för områdeslekplats:

- Ingenting görs och en eventuell områdeslekplats nyanläggs i trädgårdsstaden.
- En av de befintliga kommunala lekplatserna omvandlas till en områdeslekplats.
- En av de befintliga kommunala lekplatserna omvandlas till en områdeslekplats och den andra kommunala lekplatsen avvecklas.
- Befintliga kommunala lekplatser avvecklas och en ny områdeslekplats anläggs i ett trafiksäkert och lättillgängligt område i skogspartiet mittemellan bostadskvarteren.

Brunnsholm

Lekplatsutbudet i Brunnsholm är idag väldigt begränsat och säkerligen överbelastat då den befintliga lekplatsen förmodligen nyttjas av barn från andra traktområden, Tuvehagen med flera, som saknar lekplats. En utveckling av befintlig lekplats till områdeslekplats skulle således inte bara säkerställa ett mer åldersvarierat lekutbud, utan också ett bredare lekutbud som möjliggör för fler barn att ta del av lekplatsen samtidigt.

Västra brudbadet

Västra brudbadets geografiska läge och villabetonade områdeskaraktär medför ett behov av en områdeslekplats. En områdeslekplats i Västra brudbadet kan även gynna flera barn i närliggande traktområden, då det finns trafiksäkra gång- och cykelvägar till och från området.

Sjöängen

I Sjöhagen, nordöstra Eksjö, finns det både underlag och goda förutsättningar för att omvandla den norra lekplatsen till en områdeslekplats. Lekplatsens karaktär och utformning gör omvandlingen möjlig med ett fåtal medel. Däremot bör trafiksituationen utmed Ydrevägen ses över för att göra lekplatsen tillgänglig för barn öster om Ydrevägen och Bärnarp.

Kaffekullen

Kaffekullens geografiska läge och villabetonade områdeskaraktär medför ett behov av en områdeslekplats. Samtidigt finns det goda gång- och cykelförbindelser till både campingens lekplats och Storgårdsområdet en bit därifrån som sammantaget tillgodoser lekmöjligheter för alla åldersgrupper.

Stadslekplats

Vildparken

Utifrån de synpunkter som barnen har fått lämna framkom önskemål om att anlägga lekredskap som passar äldre barn i Vildparken (se Vad tycker barnen?). Det är viktigt att en stadslekplats passar alla barn och därmed bör en sådan synpunkt beaktas. Förslagsvis kan hinderbana och/eller linbana vara bra komplement på platsen.

Del 5. Handlingsplan

I detta kapitel redovisas kommunens ställningstagande och framtida riktlinjer för lekplatser på allmän platsmark. Lekplatser som inte föreslås avveckling eller utveckling bibehålls med ordinarie underhåll. Handlingsplanen har ingen angiven genomförandetid och genomförs när det finns möjlighet och förutsättningar.

Eksjö

Nyanläggning

Lekplatsbeståndet i Eksjö har god upptagningsförmåga och anses vara tillräckligt. Det föreslås därmed inga nya lekplatser, utan en nyanläggning av lekplats bör först undersökas när det finns tillräckligt med underlag. Kommunen har sedan tidigare planerat att upprätta en ny lekplats i Trädgårdsstaden.

Avveckling

Lekplatser som föreslås avveckling är:

- Kaffekullen, östra lekplatsen
- Rolandsdamm, västra lekplatsen
- Västra brudbadet, västra lekplatsen

Avveckling sker succesivt i takt med att lekredskapen inte längre uppnår kraven på säkerhetsstandard, vilket innebär att de föreslagna lekplatserna kommer att vara kvar under en längre tid.

Utveckling

Följande lekplatser föreslås omvandlas till områdeslekplats:

- Brunnsholm
- Sjöängen, norra lekplatsen
- Västra brudbadet, norra lekplatsen

Lekplatserna är strategiskt utvalda för att sprida lekutbudet för barn över sex år. Lekplatserna är utvalda utefter platsens förutsättningar sett till geografi, tillgänglighet, naturnära läge, intilliggande grönområden, fotbollsplan med mera.

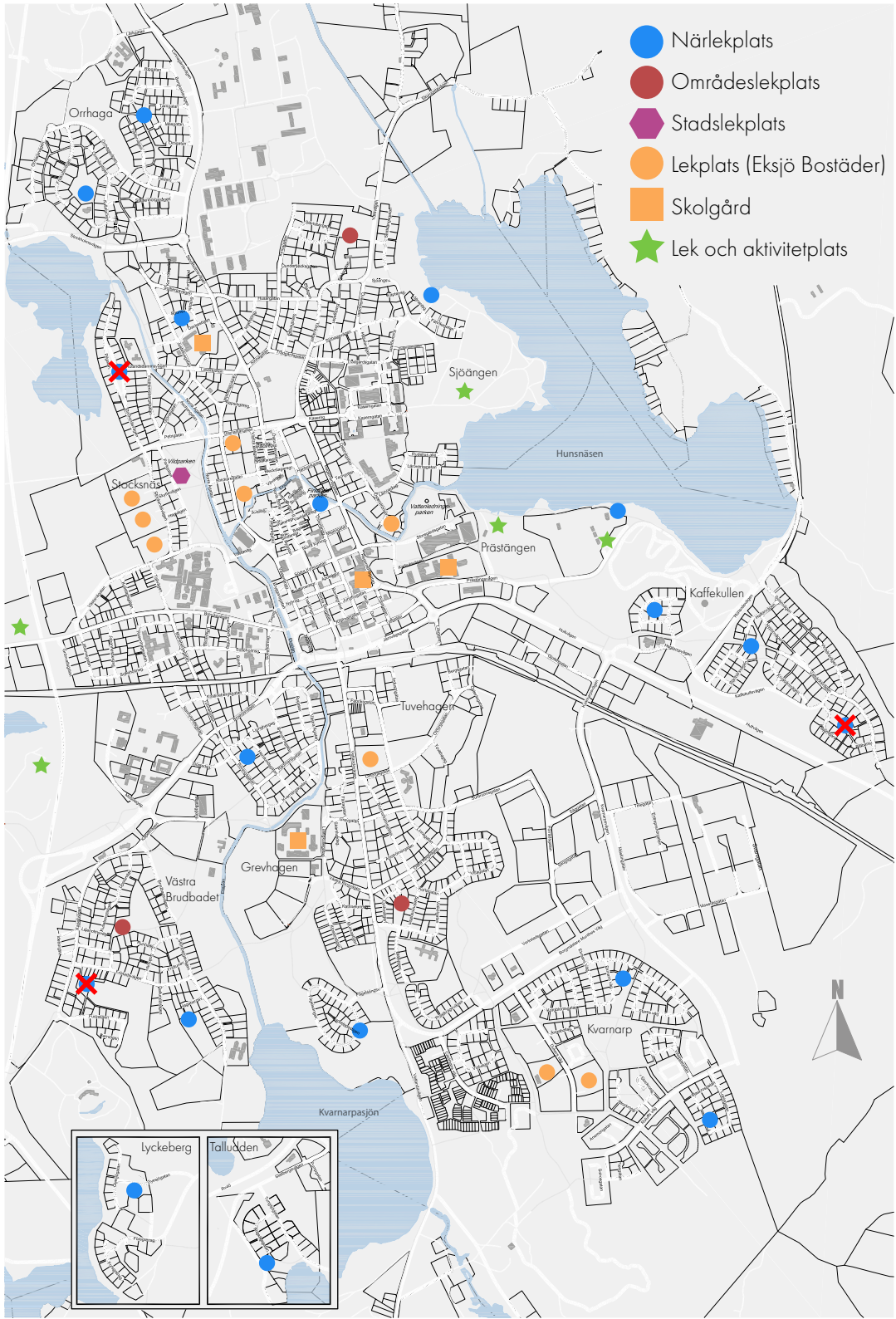

Stadslekplats

Stadslekplatsen i Vildparken föreslås utvecklas med lekredskap som passar äldre barn än sex år samt fler aktiviteter för vuxna. Vilket/vilka lekredskap respektive aktiviteter för vuxna som passar in i Vildparken får studeras vidare.

Övrigt

I traktområdet Kvarnarp finns potential för förändring av kommunen lekplatsutbud och bör studeras vidare i en mer djupgående analys. En ny lekplats i Trädgårdsstaden innebär även nya förutsättningar för traktområdet.

Mariannelund

Avveckling

Den sydvästra lekplatsen föreslås avvecklas. Lekplatsen ligger idag på planlagt område för bostäder.

Utveckling

Kommunen arbetar med att tillgänglighetsanpassa vissa delar av lekplatsen i Tennisparken.

Höreda, Hult, Hjältevad, Ingatorp

Lekplatserna föreslås bibehållas med ordinarie underhåll. En vidare studie för huruvida lekplatserna kan bli mer attraktiva i framtiden bör genomföras. Exemeplvis kan en förvandling till temalekplatser vara en strategi.

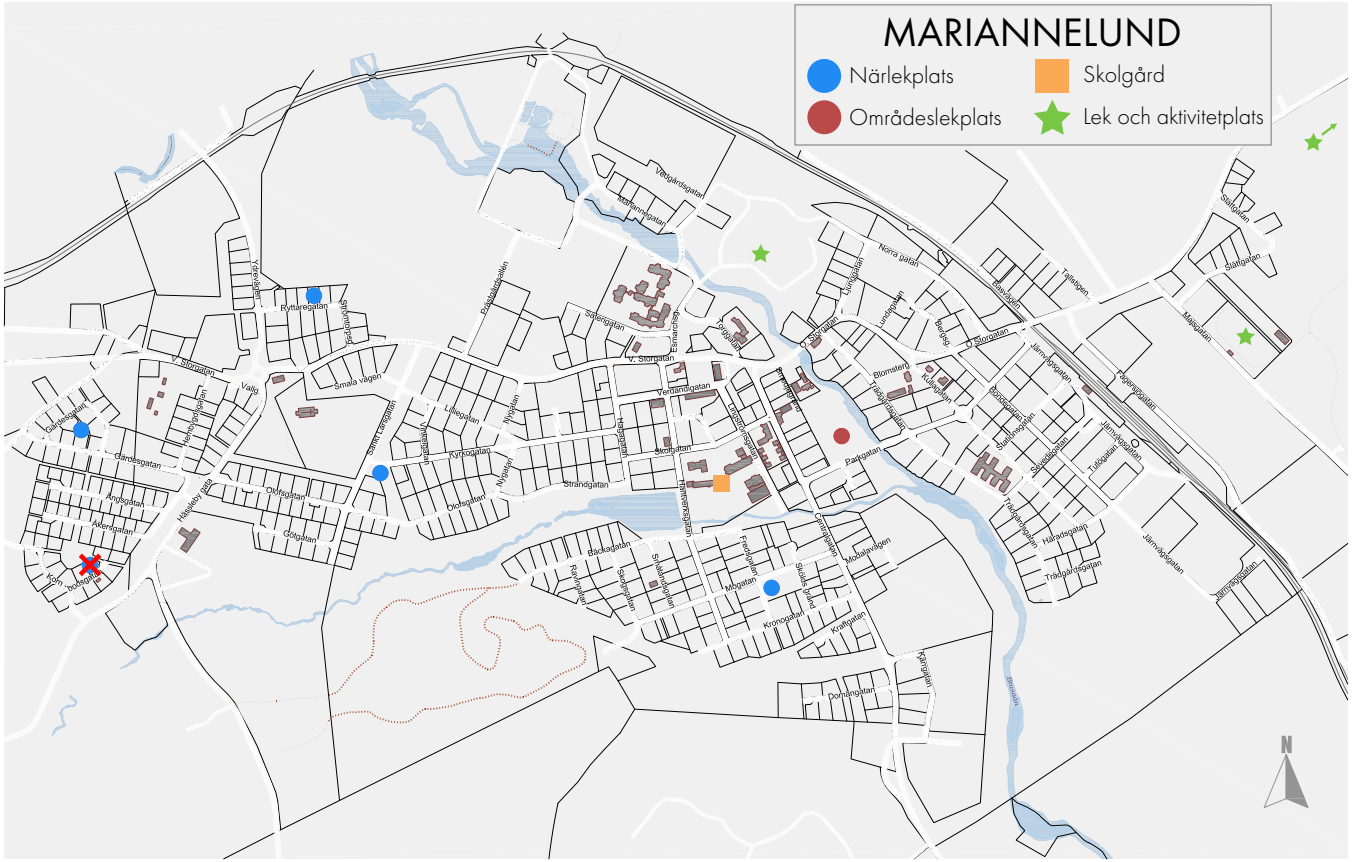

Område	Barn 0-6 år	Barn 6-15 år	Totalt (0-15 år)	Antal lekplatser	Barn/lekplats
Eksjö	839	1 265	2 104	18	117
Mariannelund	126	174	300	5	60
Höreda	10	15	25	1	25
Hult	33	59	92	1	92
Hjältevad	42	49	91	1	91
Ingatorp	34	44	78	1	78

Tabell över läget i respektive ort vid genomförande av handlingsplan.

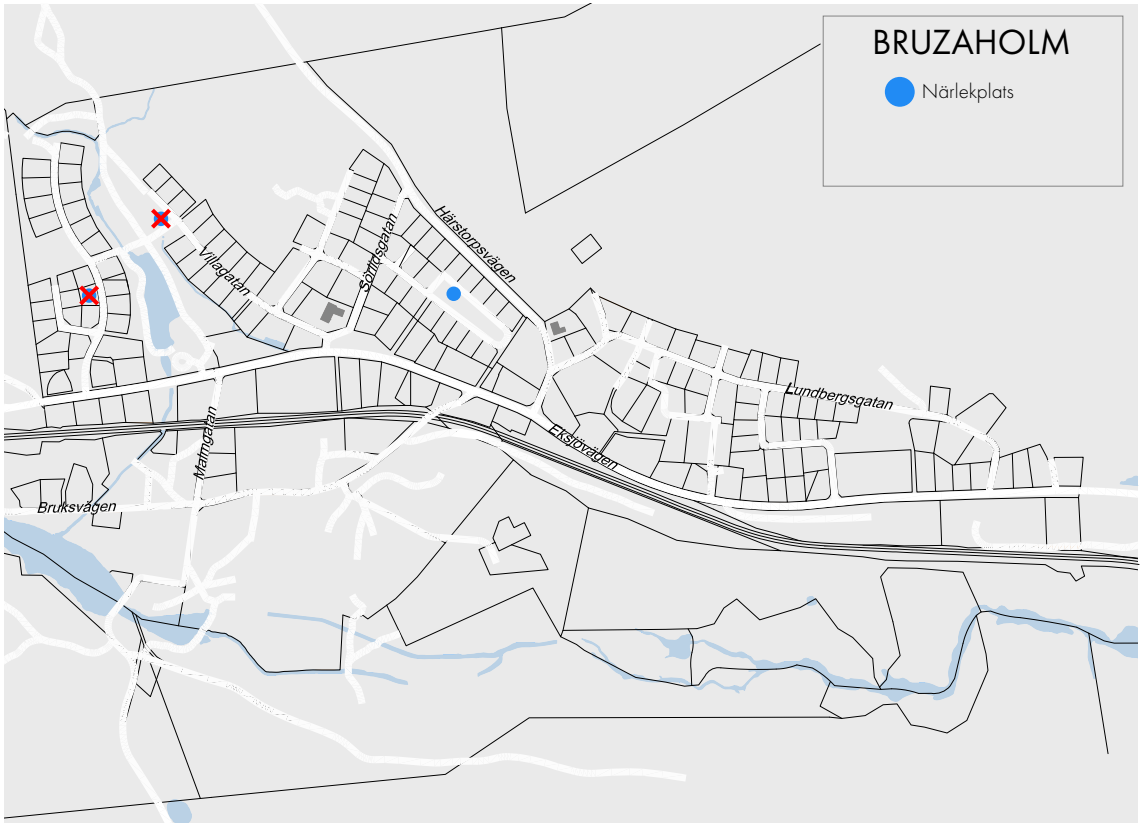

Bruzaholm

I Bruzaholm planeras avveckling av de två västra lekplatserna och en upprustning av den östra lekplatsen. Lekplatsen som anges upprustning ska upprustas till en nivå som motsvarar lekplatserna i den grupp som anges för att vara ”övriga tätorter” (Ingatorp, Hult, Hjältevad, Höreda och Värne). Upprustning ska ske innan total avveckling av övriga lekplatser för att tillgodose att det alltid finns ett användbart lekplatsutbud i Bruzaholm. Lekplatsen ligger geografiskt väl avvägt och kan nås inom rimligt avstånd för alla barn i tätorten. Trafiksituationen runt lekplatsen kan dock vara problematiskt och en vidare studie för lekplatsens utformning bör genomföras.

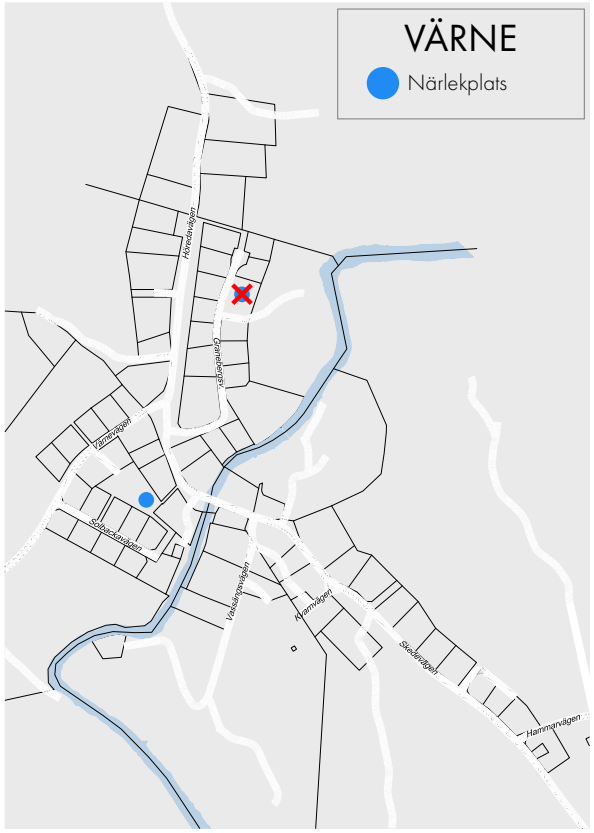

Värne

I Värne planeras avveckling av den norra lekplatsen.

Område	Barn 0-6 år	Barn 6-15 år	Totalt (0-15 år)	Antal lekplatser	Barn/lekplats
Bruzaholm	31	26	58	1	58
Värne	10	16	26	1	26

Tabell över läget i respektive ort vid genomförande av handlingsplan.

Riktlinjer för lekplatser

Alla lekplatser ska följa de lagar och utformningsregler som finns samt vara godkända enligt gällande säkerhetsstandard. För att säkerställa detta och mer därtill ska följande punkter uppnås för Eksjö kommuns lekplatser.

Alla lekplatser

- Samtliga lekplatser ska följa gällande säkerhetsstandard. Lekplatserna ska också kännas omhändertagna och trygga.
- Vid varje lekplats ska det finnas sittplatser och papperskorg.
- Entrépartier och sittplatser ska i möjligaste mån vara tillgänglighetsanpassade utefter Boverkets föreskrifter om avhjälpta hinder.
- Gungställningar ska placeras avskilt från rörelsestråk för att minimera risken för skador vid inspringning, annars kan inspringningsskydd användas.
- Vid nybyggnation eller upprustning bör jämställdhetsperspektivet beaktas vid gestaltning och val av lekfunktioner.
- Någonstans på lekplatsen ska det i möjligaste mån finnas skydd för solljus. Befintlig växtlighet kan i första hand användas som solskydd. Där växlighet saknas kan träd planteras för framtida solskydd och/eller andra typer av solskydd som exempelvis tak över bänkbord.
- Ytor som främst är avsedda för små barn bör utformas med skuggig del. Exempelvis kan sandlådor placeras närmast träd och buskage eller så att de skuggas av en lekstuga.

Områdeslekplatser

En områdeslekplats ska vara anpassad för flera familjer att leka på samtidigt. Lekplatsens storlek sett till yta och antal besöksfamiljer som kan leka samtidigt beror på lekplatsens karaktär och förutsättningar. En riktlinje är att i möjligaste mån kunna erbjuda ett lekutbud för minst 3-4 familjer att ta del av samtidigt. Områdeslekplatser ska i möjligast mån även erbjuda andra typer av lekmöjligheter vid sidan om lekplatsen som exempelvis fotbollsplan och/eller hinderbana. Det kan således vara fördelaktigt om det finns grönyta eller naturområde i anslutning till lekplatsen.

En områdeslekplats har ett större upptagningsområde än en närlekplats och kommer att locka barn och familjer från längre avstånd än 500 meter. Det blir således rimligt att anta att fler resor till områdeslekplats sker med cykel och därav bör cykelparkering anläggas vid lekplatsen. Längre avstånd kan även innebära att familjer väljer att stanna på lekplatsen under en längre tid och därav kan det vara fördelaktigt om en områdeslekplats erbjuder andra familjeaktiviteter som exempelvis en grillplats. En områdeslakplats bör även i möjligaste mån förses med belysning och om det finns behov och möjlighet kan även delar av lekplatsen tillgänglighetsanpassas.

Stadslekplatser

- Välkomstskylt med översikt över lekområdet ska finnas.
- Belysning, bil- och cykelparkeringar och toalett ska finnas.
- Ska erbjuda ett brett lekutbud på lekplatsen för flera familjer och åldersgrupper att ta del av samtidigt samt erbjuda andra typer av lekmöjligheter vid sidan om lekplatsen för barn.
- Bör erbjuda aktiviteter för vuxna i anslutning till lekplatsen. Exempelvis kan utomhusträning anläggas vid sidan om lekplatsen.
- En stadslekplats ska vara tillgänglighetsanpassad för barn och vuxna.

Ekonomi

Kostnaden för att anlägga en ny lekplats eller upprusta en befintlig beror på lekplatstyp och ambitionsnivå. Faktorer som storlek, vilket åldersspann leken riktar sig mot, hur hög tillgängligheten ska vara och valet av lekredskap spelar roll. Även mängden växtlighet, om det ska vara solskydd på platsen eller belysning som gör lekplatsen tillgänglig fler timmar av dygnet påverkar kostnaderna.

Upprustning av en befintlig lekplats behöver inte kosta lika mycket som nyanläggning eftersom mycket av grovjobbet i markberedning för fallunderlag redan är gjort och enklare brister på lekredskap kan lagas istället för att behöva bytas ut. Detta gäller även för utveckling till områdeslekplats då det ofta handlar om att anlägga några nya lekredskap och göra enklare justeringar på befintlig lekplats.

För att få en uppskattning för vad olika typer av lekplatser kostar redovisas några bildexempel på nästa sida för hur mycket olika lekplatser kostar att köpa och anlägga. En tumregel man brukar räkna med är att anläggning kostar ungefär lika mycket som lekredskapen. Priserna är tagna från en svensk leverantör av lekutrustning.

Årligt reinvesteringsbehov

En lekutrustning har en genomsnittlig livslängd på cirka 15 år. I Eksjö kommun finns idag (2021) 36 kommunala lekplatser, vilket innebär att ungefär 2,4 lekplatser måste rustas per år för att följa den genomsnittliga livslängden. Utifrån de kostnadsexempel som redovisas på nästa sida innebär det en uppskattad reinvesteringsbehov på cirka 750 000–850 000 kr/år.

Årlig reinvesteringsbehov vid avveckling

Vid genomförande av lekplatsplanens förslag om avveckling minskar antalet kommunala lekplatser till 29. Detta skulle innebära att det årliga reinvesteringsbehovet sjunker till 1,9 lekplatser/år och minskad årlig kostnad till cirka 650 000–750 000 kr. Att avveckla en lekplats innebär även en kostnad, då återställande till parkmark eller naturmark beräknas kosta cirka 50 000 kr/lekplats.

Årlig reinvesteringsbehov vid utveckling

De föreslås även omvandling av lekplatser från närlekplats till områdeslekplats vilket innebär investeringskostnad och vidare ökade kostnader vart femtonde år på mellan 100 000–150 000 per omvandlad lekplats. Detta medför att vid utveckling av exemeplvis tre lekplatser och med ett reinvesteringsbehov på cirka 1,9 lekplats/år skulle öka de årliga kostnaderna till cirka 700 000–800 000 kr/år, vilket kan jämföras med nuvarande reinvesteringskostnader.

Driftkostnad

Varje år avsätts medel för drift och underhåll av kommunens lekplatser. I driftkostnaden ingår diverse skötselarbete som rengöring av sand, skräpplockning, gräsklippning, häckklippning, ogräsrensning och tömning av sopkärl. En del går även till underhållsarbete som enklare reparationer samt årlig besiktning.

Vid genomförande av lekplatsplanen beräknas driftkostnaderna förbli ungefärligt densamma. Även om lekplatser avvecklas kommer fortfarande den återställda parkytan att kräva skötsel. Dessutom medför ett minskat antal lekplatser ökat slitage. Vid omvandling till områdeslekplats ökar även driftkostnaderna, då en områdeslekplats kräver mer skötsel än en närlekplats.

Idag finns det vissa lekplatser som är lätt eftersatta till följd av tidsbrist. Med ett mindre antal lekplatser, men ändå fler områdeslekplatser, minskar skötseltiden och möjliggör för kommunen att öka kvaliteten av lekplatsbeståndet.

Kostnadsexempel

Närlekplats

Här visas exempel på tre olika lekplatser som beräknas kosta cirka 300 000 kr/st i inköp och anläggning.

Områdeslekplats

Här visas exempel på tre olika lekplatser som beräknas kosta 450 000 kr/st i inköp och anläggning.

Kostnadsexempel Eksjö kommun

Tennisparken

Lekplatsen i Tennispaken, Mariannelund, räknas som en områdeslekplats. Lekplatsen anlades 2019 och kostade cirka 1,3 mkr för lekutrustning, anläggning och belysning.

Vildparken

Lekplatsen i Vildparken, Eksjö, är vår största lekplats och räknas som en stadslekplats. Lekplatsen anlades 2016 och kostade cirka 2 mkr för lekutrustning, anläggning, belysning och wc-byggnad.

Egentillverkade lekredskap

Det är vanligt förekommande att kommuner själva tillverkar delar av lekredskap och annan utrustning till lekplatserna. Ibland byggs lekplatser helt utan prefabricerade lekredskap, så kallade naturlekplatser. Fördelen med egentillverkade lekredskap är att det blir betydligt billigare att anlägga och att det bryter det monotona mönster som prefabricerade lekplatser ofta brukar symbolisera. Samtidigt kan egentillverkade lekplatser också bli dyrare att sköta om då naturmaterialet långsamt bryts ner och måste bytas ut. Här är några exempel på lekredskap och annan utrustning som är enkla att skapa själv:

- Hinderbanor av stock, sten och/eller virke.
- Sandlådor och lekbord
- Lekstugor
- Sittplatser av stock, sten och/eller virke.
- Vindskydd/regnskydd/solskydd exempelvis olika takkonstruktioner och paviljonger.
- Trappor och ramper.
- Även vegetation och markförhållande kan utnyttjas som lekredskap genom att bland annat bilda rum och labyrinter med hjälp plantering av buskar, men också skapa kullar som barnen kan åka pulka i på vintern.

Vid anläggning, drift och besiktning av egentillverkade lekredskap ska gällande säkerhetsstandard uppnås precis som på prefabricerade lekredskap. Problem kan dock uppkomma vid bedömning och besiktning av egentillverkade lekredskap då dessa avviker från standarden. Det är därför viktigt att minimera osäkerheter vid utformning gällande säkerheten och vid behov ta hjälp av extern certifierad besiktningsman.

Egentillverkad sittplats vid Hunsnäsen

Hinderbana i Tennisparken

Grillplats i Tennisparken